Beeldvorming en fenomeenanalyse bij de geïntegreerde politie betreffende geweld door de politie en geweld tegen de politie

Vast Comité van Toezicht op de politiediensten

Toezichtsonderzoek

Luchtfoto: WIM ROBBERECHTS & Co
Bron: Kamer van volksvertegenwoordigers, foto gerealiseerd met medewerking van de Directie Luchtsteun van de federale politie.

INHOUD

1. INLEIDING 1

2. ONDERZOEKSVRAGEN EN -METHODOLOGIE 3

2.1 Onderzoeksvragen 3

2.2 Onderzoeksmethodologie 4

2.3 Bijkomende informatievergaring bij de Nederlandse politie 5

3. ANALYSE 6

3.1 Informatiestromen inzake geweld door de politie 6

3.1.1 Melding van incidenten in het kader van de omzendbrief GPI 62 en in het kader van MISI 7

3.1.2 Klachten betreffende geweld door de politie 27

3.1.3 Melding van misdrijven - veroordelingen 34

3.1.4 Tucht 38

3.2 Informatiestromen inzake geweld tegen politie 39

3.2.1 Ministeriële omzendbrief GPI 100 van 24 november 2022 betreffende het gebruik van geweld tegen leden van de geïntegreerde politie 40

3.2.2 Meldingen in het kader van de omzendbrief GPI 62 en MISI 41

3.2.3 Welzijnswetgeving 44

3.2.4 Meldingen van misdrijven naar de gerechtelijke overheden - veroordelingen 47

3.3 Bevindingen van de bevraging van lokale politiezones 49

3.3.1 Definitie van gewelddaden vermeld in de GPI 62 49

3.3.2 Uitvoering van de GPI 62-meldingen 52

3.3.3 Coderen van feiten van geweld in de MISI-toepassing 54

3.3.4 Omvang van de GPI 62- en MISI-meldingen 56

3.3.5 Interne verwerking van informatie over het gebruik van geweld 57

3.3.6 Contacten met de bevoegde diensten van de federale politie 61

3.3.7 Opmerkingen en suggesties met betrekking tot de problematiek van de GPI 62- en MISI-meldingen 62

4. CONCLUSIES 63

4.1 Omzendbrief GPI 62 en MISI 63

4.2 Klachten betreffende geweld door de politie 65

4.3 Tucht 66

4.4 Misdrijven – veroordelingen 66

4.5 Welzijnswetgeving 67

4.6 Afsluitend… 67

5. EINDBESCHOUWINGEN **67**
5.1 Aangaande de melding van (veiligheids)incidenten 67
5.2 Aangaande de klachten 68
5.3 Aangaande de informatieverwerking in het kader van de processen-verbaal op het niveau van de parketten 68
5.4 Aangaande arbeidsongevallen 68
5.5 In algemene zin 69

6. AFKORTINGEN **70**

1. Inleiding

1. **Geweld door de politie** is één van de prioritaire onderwerpen waaraan het Vast Comité P de laatste jaren aandacht heeft besteed in het kader van zijn wettelijke opdracht van toezicht op de politiediensten en zijn voortdurende bezorgdheid voor de wijze waarop de politiediensten de fundamentele rechten en vrijheden van burgers naleven. Het Vast Comité P heeft de voorbije jaren toezichtsonderzoeken uitgevoerd inzake deze materie, waarbij aanbevelingen zijn geformuleerd[1]; er is in de jaarverslagen informatie ter zake opgenomen en er is een cahier verschenen dat (onder meer) betrekking heeft op politiegeweld[2].

2. Daarnaast heeft het Vast Comité P de voorbije jaren ook marginale opvolging gedaan van de aanpak van de problematiek van het **geweld tegen de politie**. Hierbij moet worden opgemerkt dat een opvolging van de aanpak van het fenomeen geweld tegen de politie niet tot het bevoegdheidsdomein behoort van het Vast Comité P. Het Vast Comité P kan in het kader van zijn bevoegdheden daarentegen wel opvolgen op welke wijze de geïntegreerde politie (verder GPI) dit fenomeen opvolgt en aanpakt.

3. Om een gepast beleid te kunnen voeren inzake het geweld door de politie en het geweld tegen de politie, is het immers noodzakelijk dat (onder meer) de GPI aan beeldvorming en fenomeenanalyse doet. Om tot goede analyses te kunnen komen van beide fenomenen, moeten daarbij idealiter in beide gevallen relevante en betrouwbare gegevens beschikbaar zijn, in eerste instantie uiteraard betreffende het aangewende geweld (de aard van het geweld; het al dan niet legaal karakter; de impact van het aangewende geweld, …). Daarnaast zijn er gegevens inzake de variabelen die van invloed kunnen zijn op de aanwending van het geweld of die ermee verband houden. Het betreft hier onder meer gegevens betreffende de geweldpleger, betreffende de persoon tegen wie het geweld gericht is en betreffende de omstandigheden en de context waarin het geweld plaatsvindt. Op basis van analyses van dergelijke gegevens kan dan verder beleid worden ontwikkeld inzake onder meer preventie, opleiding en vorming, aan te wenden procedures en materiaal, evaluatie en tucht, en bijstand aan personeelsleden.

4. Daarnaast is het afleggen van verantwoording één van de essentiële pijlers van gemeenschapsgerichte politiezorg[3]. De politie kan dwang en geweld

.....

[1] Onder meer een toezichtsonderzoek Politioneel geweld (2017) en een toezichtsonderzoek Politiegeweld (2019).

[2] Vast Comité P, Cahier nr. 33 : 'Rechterlijke beslissingen betreffende leden van politiediensten: 2015, 2016 en 2017 & politiegeweld: 2013 tot 2017'.

[3] Omzendbrief CP1 van 27 mei 2003 betreffende Community Policing, definitie van de Belgische interpretatie van toepassing op de geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus, *BS* 9 juli 2003.

aanwenden bij de uitvoering van haar opdrachten[4]. Het opzetten van meldings- en registratiesystemen inzake de aanwending van dwang en geweld, het beoordelen of gepaste dwang of geweld werden aangewend en het verstrekken van informatie zijn ongetwijfeld basisvoorwaarden om daarover op transparante wijze verantwoording te kunnen afleggen.

5. In opdracht van het Vast Comité P heeft zijn Dienst Enquêtes P in 2021 een verkennende analyse gemaakt van de verslagen van toezichtsonderzoeken, van (bijdragen) aan jaarverslagen en van cahiers van het Vast Comité P over de periode 2012–2021 met betrekking tot deze fenomenen van geweld door de politie en geweld tegen de politie. Uit deze analyse kwam onder meer naar voor dat de beschikbare gegevens in verband met deze fenomenen blijkbaar beperkt zijn en hun beperkingen hebben.

6. Teneinde daarover een meer gedetailleerde stand van zaken te krijgen, heeft het Vast Comité P in september 2021 beslist om een onderzoek te starten inzake 'Beeldvorming en fenomeenanalyse bij de geïntegreerde politie betreffende geweld door de politie en geweld tegen de politie'.

7. De relevantie van deze beslissing tot onderzoek blijkt ook uit de Kadernota Integrale Veiligheid 2022-2024 die op 31 maart 2022 werd gevalideerd door de ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie[5] en die het strategisch referentiekader vormt voor een integraal en geïntegreerd veiligheidsbeleid, waarop de actie- en veiligheidsplannen van de bestuurlijke, justitiële, politionele en alle andere actoren binnen dit beleid kunnen worden geënt en verder geoperationaliseerd, en waarin onder meer wordt vermeld[6]:

> *'Geweld tegen en door de politie en andere veiligheids- en hulpdiensten, alsook ten aanzien van personen die bekleed zijn met een openbaar ambt of mandaat of die een taak van openbare dienst of algemeen belang waarnemen en in contact komen met het publiek vormt een belangrijk aandachtspunt.*
>
> *Een beter beeld van dit fenomeen zal toelaten om een specifiekere aanpak uit te werken. Daartoe worden verschillende projecten opgestart. Een*

.....

[4] In art. 1, tweede lid van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt staat dat *"…Om hun opdrachten te vervullen, gebruiken zij (de politiediensten) slechts dwangmiddelen onder de voorwaarden die door de wet worden bepaald"*. Art. 37 van dezelfde wet bepaalt dat *"Bij het vervullen van zijn opdrachten van bestuurlijke of gerechtelijke politie kan elk lid van het operationeel kader, rekening houdend met de risico's die zulks meebrengt, geweld gebruiken om een wettig doel na te streven dat niet op een andere wijze kan worden bereikt. Elk gebruik van geweld moet redelijk zijn en in verhouding tot het nagestreefde doel. Aan elk gebruik van geweld gaat een waarschuwing vooraf, tenzij dit gebruik daardoor onwerkzaam zou worden"*.

[5] *Cf.* vermelding op de website van de federale politie: https://www.politie.be/5998/nl/over-ons/geintegreerde-politie/het-nationaal-veiligheidsplan (raadpleging op 23 juni 2022).

[6] Kadernota Integrale Veiligheid 2022-2024 (2022), p. 44.

fenomeenanalyse met betrekking tot geweld tegen en door de veiligheidsberoepen zal worden uitgevoerd.'

8. Wat het gebruik van geweld door de politie en de controle op deze aanwending betreft, sluit de beslissing tot onderzoek ook aan bij de aanbeveling die het Committee Against Torture (CAT) van de Verenigde Naties in 2021 heeft geformuleerd in het kader van zijn 4de periodiek rapport met betrekking tot België, namelijk "*to improve the system for collecting data and registering complaints pertaining to police violence, including when such violence is racially motivated, by ensuring that comprehensive, disaggregated statistical data are gathered on complaints, reports of violence and the excessive use of force, administrative and judicial inquiries, prosecutions, convictions and sentences handed down, decisions to discontinue criminal proceedings and decisions not to prosecute*"[7].

9. Het Vast Comité P heeft beslist om beide fenomenen gelijktijdig te onderzoeken. Zoals hierna zal blijken, werd daarbij voor het onderzoek naar geweld tegen de politie eenzelfde stramien toegepast als inzake het geweld door de politie. Dit houdt onder meer verband met het gegeven dat de verzameling van gegevens in bepaalde gevallen gebeurt in het kader van dezelfde richtlijnen of met dezelfde toepassing; daarenboven zijn ook in hoge mate dezelfde instanties betrokken bij de registratie, rapportering en aanwending van de gegevens.

2. Onderzoeksvragen en -methodologie

2.1 Onderzoeksvragen

10. Op basis van de probleemstelling vertrok het onderzoek van de volgende vragen betreffende zowel geweld door de politie als geweld tegen de politie:

Wat is de stand van zaken bij de GPI inzake de beeldvorming en fenomeenanalyse betreffende geweld door de politie/geweld tegen de politie wat betreft:
(1) het verzamelen van de ter zake relevante gegevens?
(2) de verdere aanwending van de verzamelde relevante gegevens?

11. De 1ste onderzoeksvraag heeft te maken met het inzamelen van gegevens met betrekking tot het gebruik van geweld door de politie/geweld tegen de politie.

[7] Concluding observations of the UN Committee against torture on the fourth periodic report of Belgium, (CAT/C/BEL/CO/4, p. 3, §8, f), 25.08.2021. https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/.

De volgende deelvragen moeten bijdragen aan het beantwoorden van deze onderzoeksvraag:

- Wat is het actuele regelgevende kader inzake de registratie en rapportering van het gebruik van geweld door de politie/geweld tegen de politie?
- Wat is de stand van zaken inzake de toepassing van de voorgeschreven registratie en rapportering van het gebruik van geweld door de politie/geweld tegen de politie?
- Wat zijn de redenen/oorzaken waarom dit eventueel niet of onvoldoende het geval zou zijn?
- Welke zijn de sterktes en zwaktes, opportuniteiten en bedreigingen betreffende deze registratie en rapportering?
- Zijn er desgevallend initiatieven ter optimalisering?

12. De 2de onderzoeksvraag gaat over de aanwending van de ingezamelde gegevens met betrekking tot het gebruik van geweld door de politie/geweld tegen de politie. De volgende deelvragen moeten bijdragen aan het beantwoorden van deze onderzoeksvraag:

- Wat is het actuele regelgevende kader inzake de aanwending van de gerapporteerde gegevens omtrent het gebruik van geweld door de politie/tegen de politie, of anders geformuleerd, wat moeten de ontvangende diensten doen met de ontvangen informatie?
- Wat doen de ontvangende diensten op dit ogenblik met de ontvangen informatie en wat zijn de eventuele problemen/beperkingen die zich daarbij voordoen?
- Hoe wordt de relevantie van deze verdere aanwending gepercipieerd door (1) de betreffende ontvangende diensten, (2) de politie-overheden, (3) de politiemedewerkers op de werkvloer?
- Welke zijn de sterktes en zwaktes, opportuniteiten en bedreigingen betreffende deze verdere aanwending?
- Zijn er desgevallend initiatieven ter optimalisering?
- Doen de zones/diensten die niet rapporteren verder iets met de geregistreerde informatie? Hoe wordt de info desgevallend aangewend?

2.2 Onderzoeksmethodologie

13. In eerste instantie werd een analyse gemaakt van de bestaande regelgeving inzake de registratie, rapportering en aanwending van gegevens inzake geweld door de politie en geweld tegen de politie (deskresearch). Deze regelgeving werd tijdens het onderzoek ook verder opgevolgd.

14. Op basis van deze analyse (*cf. infra*) werden de volgende instanties geselecteerd om te worden bevraagd:

- de federale politie;
- een aantal korpsen van de lokale politie;
- de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie;
- het Vast Comité P;
- het Openbaar ministerie (*i.c.* het College van procureurs-generaal);
- de Dienst voor het Strafrechtelijk beleid bij het directoraat-generaal Wetgeving, Fundamentele Rechten en Vrijheden van de FOD Justitie;
- het College van de Hoven en Rechtbanken.

15. In de periode van maart 2022 tot januari 2023 werden deze instanties - uitgezonderd de korpsen van lokale politie - schriftelijk bevraagd. Bij de federale politie werden vervolgens middels interviews ook nog de diensten DRI, CGWB en het Departement Geweldbeheersing van de ANPA bijkomend bevraagd. De ontvangen informatie werd geanalyseerd en verwerkt in de onderstaande analyse.

16. In een laatste fase werden nog 11 lokale politiezones schriftelijk bevraagd. Deze bevraging had tot doel om de bevindingen uit de vorige fases te verifiëren en verder uit te diepen. De politiezones werden onder meer bevraagd naar de inhoud van de GPI 62-meldingen, de uitvoering van deze meldingen, de MISI-meldingen (codering van geweld via ISLP), de interne verwerking van informatie over het gebruik van geweld en de contacten met de federale politiediensten inzake de GPI 62- en MISI-meldingen. Het betrof 5 zones in Vlaanderen, 5 zones in Wallonië en 1 zone in Brussel. Daarvan zijn er 6 grote zones en 5 kleine(re) zones[8]. Deze bevragingen gebeurden in de periode van januari 2023 tot mei 2023. De ontvangen informatie werd eveneens geanalyseerd en verwerkt in de onderstaande analyse. Gezien het beperkte aantal aangeschreven zones is deze informatie niet representatief voor het geheel van de politiezones, maar de informatie laat toch toe om tendensen te onderkennen in de antwoorden.

2.3 Bijkomende informatievergaring bij de Nederlandse politie

17. Tijdens het algemeen proces van informatiegaring rond de thematieken ‘geweld door de politie’ en ‘geweld tegen de politie’ bleek dat er recent in Nederland een nieuwe manier is ontwikkeld om door de politie toegepast geweld te melden, registreren en beoordelen.

18. Hoewel het niet de bedoeling was om een gedeelte “benchmarking” in dit onderzoek op te nemen, aangezien dit onder meer zou impliceren dat we beeldvorming en fenomeenanalyse in meerdere landen onder de loep zouden moeten

.....

nemen, werd toch besloten om een afspraak te organiseren met de Nederlandse politie.

19. Uit de ontvangen informatie blijkt dat het nieuwe registratiesysteem, ingevoerd in januari 2019, niet alleen toelaat om gedetailleerde statistieken te verzamelen, maar dat het ook als finaliteit heeft om, meer dan voorheen, ruimte te bieden aan het "leren uit" het gebruik van geweld, onder meer door bij de beoordeling van geweldsaanwendingen niet alleen het wettelijke kader (Politiewet 2012 en Ambtsinstructie) in rekening te brengen maar ook de eisen van vakmanschap. Op basis van een aantal criteria zal worden bepaald of er sprake is van professioneel of niet-professioneel handelen en zullen er adviezen of aanbevelingen worden geformuleerd. Wanneer het geweldgebruik als niet professioneel wordt gekwalificeerd, kunnen eventueel strafrechtelijke of tucht-maatregelen volgen. Hiertoe werd het Nederlandse Strafwetboek aangepast.

20. Aangezien het Nederlandse systeem dus veel ruimer gaat dan enkel de beeld-vorming en het in de huidige Belgische context niet onmiddellijk kan worden overgenomen, gaan we er in dit verslag niet verder op in.

3. Analyse

21. Verscheidene instanties registreren en rapporteren vaststellingen, meldingen, aangiften of klachten inzake geweld door de politie en/of geweld tegen de politie en dit binnen het kader van verschillende wet- en regelgevingen met verschillende finaliteiten. Hierna geven we een overzicht van de belangrijkste informatiestromen die ter zake in wet- en regelgeving voorzien zijn. We maken hierbij een onderscheid tussen geweld door de politie en geweld tegen de politie, hoewel het in bepaalde gevallen informatiestromen betreft die opgezet zijn in het kader van eenzelfde wet- of regelgeving. Vervolgens geven we een stand van zaken op basis van de analyse van de informatie die werd ontvangen in het kader van de bevraging van verschillende instanties die bij deze informatiestromen betrokken zijn. We behandelen in eerste instantie het geweld door de politie en vervolgens het geweld tegen de politie.

22. De resultaten van de bevraging van de 11 lokale politiezones, die in hoofdzaak maar niet uitsluitend bevraagd werden inzake de GPI 62-meldingen en de MISI-meldingen, worden weergegeven in een afzonderlijke rubriek.

3.1 Informatiestromen inzake geweld door de politie

23. Wat het geweld door de politie betreft, onderscheiden we in hoofdzaak vier informatiestromen die hierna verder toegelicht en geanalyseerd zullen worden.
De eerste informatiestroom betreft meldingen van incidenten in het kader van de omzendbrief GPI 62 en MISI.
De tweede informatiestroom betreft klachten.

De derde informatiestroom betreft processen-verbaal aangaande mogelijke misdrijven.
De vierde informatiestroom heeft betrekking op tuchtinbreuken.

3.1.1 Melding van incidenten in het kader van de omzendbrief GPI 62 en in het kader van MISI

3.1.1.1 Ministeriële omzendbrief GPI 62 van 14 februari 2008 betreffende de bewapening van de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus

24. In het kader van de beeldvorming en fenomeenanalyse inzake geweld door de politie zou de ministeriële omzendbrief GPI 62 van 14 februari 2008 betreffende de bewapening van de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus, een centrale rol moeten spelen. In deze omzendbrief wordt het koninklijk besluit van 3 juni 2007 betreffende de bewapening van de geïntegreerde politie toegelicht[9]. Het vierde hoofdstuk van deze omzendbrief handelt over de melding van incidenten. Met verwijzing naar de bepalingen van het artikel 17 van het voormelde koninklijk besluit, waarin wordt vermeld dat de personeelsleden, los van het gerechtelijk of administratief onderzoek, aan de functionele overheid waarvan ze afhangen onverwijld elk schietincident moeten melden alsook elke diefstal, elk verlies of beschadiging van de bewapening die hen werd gegeven, bepaalt de omzendbrief vervolgens dat elke gebeurtenis die gepaard gaat met gewelddaden waarbij al dan niet gebruik is gemaakt van de politiebewapening, interventietechnieken of -tactieken, het voorwerp zal uitmaken van een meldingsplicht. De omschrijving van wat moet worden gemeld gaat in de omzendbrief dus verder dan deze vermeld in het koninklijk besluit.

25. Deze meldingsplicht is van toepassing op zowel de federale politie als de korpsen van de lokale politie.

26. In de omzendbrief GPI 62 wordt in eerste instantie vermeld dat de bevoegde bestuurlijke en gerechtelijke overheden alsmede de plaatselijke preventiediensten van dergelijke incidenten in kennis zullen worden gesteld. Deze bepaling wordt in de omzendbrief evenwel niet verder toegelicht. Op de kennisgeving aan de gerechtelijke overheden en aan de plaatselijke preventiediensten binnen het kader van andere regelgeving komen we verder nog terug.

27. Daarnaast schrijft de omzendbrief de verplichte melding van incidenten voor aan enkele politiediensten. Daarbij zijn er twee meldingskanalen voorzien met een verschillende finaliteit.

28. Er zijn de “realtime” meldingen naar de directie van de Operaties inzake Bestuurlijke Politie (DAO), Algemeen Informatiecontactpunt van de federale

.....

[9] Evenals de bewapening van de leden van de Diensten Enquêtes bij de Vaste Comités P en I en van het personeel van de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie – *BS* 22 juni 2007.

politie die worden gedaan vanuit een dwingend operationeel oogpunt, bijvoorbeeld met het oog op het in werking stellen van politieprocedures en het inzetten van gespecialiseerde steun zoals het stressteam van de federale politie. Dit meldingskanaal wordt hier – gezien de finaliteit - niet verder meegenomen in de analyse.

29. Daarnaast is er de verplichting om, zo snel mogelijk na de gebeurtenis, een uitgebreidere en omstandige mededeling te doen aan de Algemene directie van het Beheer en de Ondersteuning (nu de Algemene directie van het middelen-beheer en de informatie - DGR) van de federale politie, en dit in het perspectief van het toezicht, het beheer en de kwalitatieve analyse van de gebeurtenissen door de bevoegde politiediensten zoals:

- de Directie van de Dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk van de federale politie, intussen de Interne directie voor preventie en bescherming op het werk van de federale politie (CGWB);
- de Directie van de Opleidingen, Cel Gevaarsituaties van de federale politie, intussen het Departement Geweldbeheersing en Sport van de Nationale Politieacademie ANPA;
- de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie (AIG).

30. In de omzendbrief wordt niet vermeld wie (persoon of functie) de melding moet doen.

31. Volgens de omzendbrief GPI 62 moet de melding aan DGR minstens de volgende gegevens bevatten:

- Beschrijving van de feiten:
    - Aard en omstandigheden (nauwkeurige en juiste beschrijving van het incident);
    - Gekwetste personen/slachtoffers;
    - Indien wapenincident: wapengebruik (soort-type-merk-kaliber,…);
- Plaats van het incident;
- Datum en uur van de feiten;
- Betrokken personeelslid(leden):
    - Naam;
    - Voornaam;
    - Graad:
    - Entiteit;
    - Identificatienummer;
- Coördinaten van de contactpersoon (voor eventuele bijkomende informatie).

32. Globaal gezien, benadrukt de omzendbrief GPI 62 dat het van fundamenteel belang is om de gevraagde informatiestromen met bijzondere aandacht te waar-borgen, "*onder meer met het oog op het voorkomen van arbeidsongevallen en*

de bevordering van de veiligheid van elkeen, in casu door een permanent streven naar het verbeteren van de uitrusting, de interventietechnieken en -tactieken".

33. In hetzelfde perspectief is het daarenboven "*ook noodzakelijk dat de resultaten van de verrichte onderzoeken en analyses, worden medegedeeld aan de betrokken politiediensten en personeelsleden. Daarenboven moeten de bekomen resultaten ook worden verwerkt in onder meer de opleidingen en de actieplannen inzake veiligheid en voorkoming van arbeidsongevallen.*"[10]

3.1.1.2 Tijdelijke nota CG-2020/5310 van de federale politie betreffende 'Meldingen van veiligheidsincidenten (GPI 62)'

34. Onder meer bij het toezichtsonderzoek van het Comité P naar de "Informatiestromen in het kader van de aanhouding van de heer Chovanec" (2020) werd vastgesteld dat er zich bij de toepassing van de bepalingen inzake de meldingen van incidenten in het kader van de GPI 62 problemen voordeden, reden waarom in het betreffende onderzoeksrapport door het Comité P onder meer met betrekking tot de GPI 62 werd aanbevolen:

> *a) dat een nieuwe nota wordt opgesteld door de federale politie die de GPI 62 operationeel maakt, waarbij de bestaande nota's worden afgeschaft vanuit een streven naar samenhang en de beginselen van de CP3 inzake risicobeheer in herinnering worden gebracht;*
> *b) dat de federale politie een globale evaluatie maakt van de naleving van de GPI 62 en dit opdat alle incidenten op eenvormige wijze worden gemeld;*
> *c) dat de analyse van de incidenten op een geïntegreerde wijze gebeurt met alle relevante diensten en volgens de objectieven voorgeschreven in de GPI 62.*

35. Met de tijdelijke nota CG-2020/5310 van 30 december 2020 heeft de commissaris-generaal van de federale politie, met verwijzing naar onder meer het voormelde toezichtsonderzoek van het Comité P, een reeks verduidelijkingen betreffende de melding van veiligheidsincidenten in het kader van de GPI 62 ter kennis gebracht van de leidinggevenden van de federale politie.

36. Deze nota is dus enkel gericht aan de diensten van de federale politie en is niet bekrachtigd door de Vaste Commissie van de Lokale Politie (VCLP).

37. De nota verfijnt de types incidenten waarop de informatiestroom zoals voorzien in de GPI 62 van toepassing is en verduidelijkt dat onder meer elk wapengebruik (accidenteel schot, waarschuwingsschot, schot op een voertuig in beweging, zelfdoding met een dienstwapen, …), elk incident en elke gebeurtenis die met gewelddaden gepaard gaan (bv. gewapende weerspannigheid,

[10] Omzendbrief GPI 62 van 14 februari 2008 betreffende de bewapening van de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus.

toegebrachte slagen, overlijden tijdens een interventie, overlijden in een cel, …) met of zonder gebruik van politiebewapening (vuurwapen, taser, wapenstok, neutraliserende spray, ...), interventietechnieken of -tactieken (bv. politie-achtervolging met politievoertuig, huiszoeking, inzet politiehond, …) dient te worden gemeld. Bijkomend wordt gepreciseerd dat het gebruik van fysieke dwang, van een neutraliserend middel[11] of van een vuurwapen door een politie-lid steeds als een incident moet worden beschouwd dat moet worden gerapporteerd, zelfs als er geen schade wordt veroorzaakt.

38. In de tijdelijke nota wordt benadrukt dat de 2 informatiestromen zoals voorzien in de GPI 62 , enerzijds via DAO en anderzijds via DGR, blijven bestaan maar duidelijk van elkaar moeten worden onderscheiden.

39. De tijdelijke nota van de federale politie vermeldt daarenboven dat wat de administratieve meldingen naar DGR betreft:

- een betrokken persoon zo snel mogelijk het incident rapporteert aan zijn hiërarchie; de hiërarchische lijn deelt vervolgens het incident mee aan de Algemene directie van het middelenbeheer en de informatie (DGR);

- de administratieve melding gebeurt door het verzenden van een formulier F18 'ADMINISTRATIEVE MELDING VAN EEN VEILIGHEIDSINCIDENT – verslag met analyse en preventie als finaliteit' naar DGR per mail. In het voor-melde formulier F18, dat beschikbaar is op WIKIPOL in de rubriek Welzijn op het werk - De arbeidsongevallen en de veiligheidsincidenten – Het veiligheidsincident, dienen 8 rubrieken verder te worden aangevuld in het kader van de beschrijving van het incident/ongeval en van de context; het betreft dan onder meer een volledige beschrijving van de feiten (aard van het incident/ongeval; omstandigheden die toelaten de context van het incident te begrijpen; gewonde personen/slachtoffers; indien wapen-incident: gebruikt wapen (merk-soort-type-kaliber-afgevuurde patronen-afstand van het schot); plaats van de feiten; dag, datum en uur van de feiten), informatie betreffende het betrokken personeelslid, informatie betreffende de slachtoffers, de gevolgen voor de slachtoffers en de personeelsleden en de getroffen maatregelen.

40. Wat de administratieve meldingen naar DGR betreft, vermeldt de tijdelijke nota CG-2020/5310 van de federale politie dat deze rapporten als doelstelling

.....

[11] Het Koninklijk besluit van 3 juni 2007 betreffende de bewapening van de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus, alsook de bewapening van de leden van de Diensten Enquêtes bij de Vaste Comités P en I en van het personeel van de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie geeft de volgende definitie van 'neutraliserende middelen': "*de middelen die een product bevatten dat tijdelijk neutraliserend is, dat zowel wat de samenstelling betreft als bij het gebruik ervan onontvlambaar is en dat geen enkele blijvende lichamelijke of materiële schade veroorzaakt, alsook de accessoires ervan*" (art. 1, 6°).

hebben om de incidenten te analyseren. Deze doelstelling wordt gedetailleerd als volgt: "*Op die manier heeft men een idee van de omvang en/of de evolutie van bepaalde fenomenen en de toegepaste politietechnieken. Die rapporten bevatten informatie over de organisatie en bevatten heel wat nuttige lessen. Ze kunnen bovendien het werkelijke nut aantonen van de veiligheidsmaatregelen, de bescherming, de PBM's… of de noodzaak ze te versterken; ze kunnen helpen om schietopleidingen/-oefeningen, opleidingen/oefeningen geweldbeheersing, de-escalatieoefeningen, oefeningen in conflictbeheer… te ontwikkelen of aan te passen.*[12]"

41. In deze nota wordt vermeld dat DGR de informatie vervolgens bezorgt aan de bestemmelingen, vermeld in de omzendbrief GPI 62, namelijk de Interne directie voor preventie en bescherming op het werk (CGWB) voor het deel preventie, de Nationale Politieacademie (ANPA) voor het deel opleiding en de AIG voor het deel controle. Daar wordt als bestemmeling ook nog het Commissariaat-Generaal van de federale politie aan toegevoegd, maar enkel voor kennisname.

<u>Informatiestroom naar CGWB (Interne directie voor preventie en bescherming op het werk van de federale politie)</u>

42. De administratieve meldingen gericht naar DGR dienen dus te worden doorgegeven aan de Interne directie voor preventie en bescherming op het werk van de federale politie (CGWB). Bij CGWB is het meer specifiek de sectie Safety-AO (CGWB/Safety-AO) die bestemmeling is van de informatiestroom komende vanuit DGR. De sectie Safety-AO wordt belast met de centralisatie en de vatting van de veiligheidsincidenten voor heel de geïntegreerde politie met het oog op verschillende analyses: '*Die analyses maken het onder andere mogelijk lessen te trekken uit opmerkelijke incidenten of die herhaaldelijk plaatsvinden en op algemeen niveau (GPI) preventiemaatregelen voor te stellen.*'[13]

43. De resultaten van de analyses moeten ook worden verwerkt in de actieplannen inzake veiligheid en voorkoming van arbeidsongevallen[14]. Deze opdrachten verwijzen naar de bepalingen van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en van de bepalingen van de Codex over het welzijn op het werk[15]. Het analyseren van uitingen van risico's, zoals geweldsincidenten, moet leiden tot preventiemaatregelen op het

.....

[12] Federale politie, Tijdelijke nota CG-2020/5310 betreffende Meldingen van veiligheidsincidenten (GPI 62), 30 december 2020, p. 3.

[13] Federale politie, Tijdelijke nota CG-2020/5310 betreffende Meldingen van veiligheidsincidenten (GPI 62), 30 december 2020, p. 4.

[14] Omzendbrief GPI 62 van 14 februari 2008 betreffende de bewapening van de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus.

[15] Zoals vermeld, is het formulier F18 dat voor de administratieve meldingen dient te worden gebruikt trouwens te vinden op WIKIPOL onder de rubriek Welzijn op het werk.

niveau van de volledige organisatie, het niveau van een groep van werkposten of op het niveau van het individu[16].

Informatiestroom naar ANPA – Departement Geweldbeheersing en Sport – omzendbrief GPI 48

44. De administratieve meldingen moeten door DGR ook worden doorgestuurd naar de Directie van de Opleidingen, Cel Gevaarsituaties. Intussen is dit het Departement Geweldbeheersing en Sport van de Nationale Politieacademie ANPA.

45. In de ministeriële omzendbrief GPI 48 van 17 maart 2006 betreffende de opleiding en training in geweldbeheersing voor de personeelsleden van het operationele kader van de politiediensten[17] wordt nader omschreven op welke wijze de informatie van de administratieve meldingen in het kader van de omzendbrief GPI 62 verder dient te worden aangewend. De omzendbrief GPI 48 bepaalt daaromtrent: "*Elke gebeurtenis die gepaard gaat met ernstige gewelduitingen zal het voorwerp uitmaken van een statistische analyse*".

46. Met betrekking tot wat wordt beschouwd als 'ernstige gewelduitingen' vermeldt de omzendbrief GPI 48 dat: "*De zwaartegraad van de gewelduiting wordt beoordeeld in functie van de gebruikte middelen, de vorm waaronder dit zich heeft voorgedaan, de gevolgen (fysische of psychische) die dit heeft teweeggebracht of de ongewone aard van de gebeurtenis of het verloop*".

47. In alle gevallen moet volgens de GPI 48 systematisch een analyse worden gemaakt van de volgende gebeurtenissen voor wat het geweld betreft dat werd aangewend door politieambtenaren[18]:

- elk intentioneel gebruik van een vuurwapen door politieambtenaren, uitgezonderd de schietoefeningen;
- elk accidenteel vuurwapengebruik door politieambtenaren;
- elk intentioneel gebruik van neutraliserende middelen door politie-ambtenaren, voor individuele verdediging.

48. Het doel van deze analyse is: '*zo nauwkeurig mogelijk de verschillende vormen van gewelduitingen en hun evolutie te onderscheiden, teneinde permanent de interventietactieken en politietechnieken te kunnen aanpassen evenals het aanleren ervan*'.

49. In deze context van permanente aanpassing van opleiding en training in geweldbeheersing verwijst de omzendbrief GPI 48 expliciet naar de concepten

.....

[16] Codex over welzijn op het werk, Art.I.2-6 en I.2-7.

[17] *BS* 14 april 2006.

[18] In de omzendbrief GPI 48 worden ook nog enkele gebeurtenissen beschreven waarvan een systematische analyse dient te worden gemaakt en die betrekking hebben op geweld tegen de politie. Dit komt verder aan bod in het kader van de rubriek inzake geweld tegen de politie.

van 'Community policing' en welzijn op het werk: "*Het is tevens belangrijk om de vaardigheden binnen het strikt wettelijke en deontologische kader te houden, dit in perfecte overeenstemming met het concept van de gemeenschapsgerichte politiezorg en de algemene beginselen van het welzijn op het werk*".

Informatiestroom naar de AIG

50. In de omzendbrief GPI 62 wordt ook de AIG vermeld als een van de 'bevoegde diensten' die eindbestemmeling kunnen zijn van de administratieve meldingen naar DGR. Uit de omzendbrief valt niet expliciet af te leiden wat de AIG dient te doen met (de informatie uit) de uitgebreidere en omstandige mededelingen aan DGR. In de tijdelijke nota CG-2020/5310 wordt vermeld dat de meldingen aan de AIG worden overgemaakt in het kader van controle, zonder dat dit verder wordt toegelicht.

51. Wat de opdrachten van de AIG betreft, vermeldt artikel 5 van de wet van 15 mei 2007 op de Algemene Inspectie en houdende diverse bepalingen betreffende de rechtspositie van sommige leden van de politiediensten dat de AIG '*waakt over het optimaliseren van het functioneren van de federale politie en de lokale politie evenals van hun componenten, en dit met respect voor de democratie en de bescherming van de fundamentele rechten en vrijheden (…).*'[19]

52. In de voormelde wet op de AIG, de koninklijke besluiten en het ministerieel besluit die de organisatie en de werking van de AIG regelen[20] zijn geen specifieke bepalingen terug te vinden waarin de opdracht van de AIG in het kader van de omzendbrief GPI 62 wordt vermeld en/of nader wordt omschreven.

Informatiestroom naar de plaatselijke preventiediensten

53. De GPI 62 vermeldt ook dat incidenten waarop de omzendbrief betrekking heeft aan de plaatselijke preventiediensten worden gemeld. Dit wordt in de omzendbrief niet nader gespecifieerd maar houdt ongetwijfeld verband met de *supra* vermelde bepalingen van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en van de bepalingen van de Codex over het welzijn op het werk. We merken hierbij immers in het bijzonder op dat enerzijds de federale politie en anderzijds elke lokale politiezone in het kader van deze regelgeving als een werkgever wordt beschouwd op wie de verplichtingen rusten die in de regelgeving inzake het welzijn op het werk zijn opgenomen, zoals het voeren van een dynamisch risicobeheer, het nemen van preventiemaatregelen en dergelijke (*cf. supra*).

.....

[19] Wet van 15 mei 2007 op de Algemene Inspectie en houdende diverse bepalingen betreffende de rechtspositie van sommige leden van de politiediensten, artikel 5.

[20] *Cf.* https://www.aigpol.be/nl/over-ons/ons-wettelijk-en-reglementair-kader/basisteksten-van-de-algemene-inspectie.

3.1.1.3 Vaststellingen en beschouwingen met betrekking tot de meldingen in het kader van de omzendbrief GPI 62

Betreffende de aard van het te melden geweld

54. Meerdere respondenten hebben opgemerkt dat de bepalingen in de omzendbrief GPI 62 onduidelijk zijn inzake wat dient te worden verstaan onder gewelddaden. In de omzendbrief wordt verder niet omschreven wat dient te worden begrepen onder gewelddaden (fysiek, verbaal, …), noch wordt een onderscheid gemaakt tussen de melding van legale en niet-legale gewelddaden.

55. Aangaande de aanvullende informatie daarover in de tijdelijke nota CG-2020/5310 van de federale politie van 30 december 2020 merkt de AIG op dat ook daar niet duidelijk wordt gedefinieerd wat moet worden verstaan onder gewelddaden. De AIG merkt daarbij bijkomend op dat de opsomming van voorbeeldsituaties die moeten worden gemeld (*cf. supra*) trouwens het risico inhoudt dat men zich tot deze situaties beperkt.

56. De AIG wijst er verder ook op dat er in de ministeriële omzendbrief OOP 41 betreffende de operationalisering van het referentiekader CP4 over het genegotieerd beheer van de publieke ruimte n.a.v. gebeurtenissen die de openbare orde aanbelangen[21] niet expliciet een verwijzing wordt gemaakt naar de omzendbrief GPI 62 in de bepalingen die betrekking hebben op geweld dat is gebruikt in het kader van (grootschalige) ordediensten in de publieke ruimte en de melding daarvan aan de verschillende instanties zoals voorzien 'in de vigerende onderrichtingen'. In deze omzendbrief OOP 41 wordt ook gesproken over het melden van gevallen waarin collectief geweld werd aangewend (gebruik van interventietechnieken of -tactieken, inzet van de sproeiwagens, gebruik van politiebewapening en collectieve neutraliserende middelen, …). Daarbij wordt vermeld dat de omstandigheden en de te trekken lessen, via het informatiesysteem bestuurlijke politie, worden overgemaakt aan DAO en aan de minister van Binnenlandse Zaken. Vervolgens wordt vermeld dat de bevoegde preventiediensten deze incidenten zullen bijhouden en, samen met de Cel Gevaarsituaties, analyseren en hierover aanbevelingen doen voor de geïntegreerde politie. De AIG merkt op dat deze formuleringen ertoe kunnen leiden dat er geen melding wordt gedaan in het kader van de GPI 62.

Betreffende wie er moet melden

57. De AIG merkt op dat de bepalingen in de omzendbrief GPI 62 en de tijdelijke nota CG-2022/5310 betreffende wie moet instaan voor de melding van een incident ook niet eenduidig zijn. Daarbij is onder meer sprake van de personeelsleden, betrokken personen, functionele meerderen, de hiërarchie, eenheden en

.....

[21] *BS* 15 mei 2014.

dergelijke. Ook dit creëert een mogelijk risico voor een adequate toepassing van de richtlijnen.

58. De AIG wijst er daarnaast op dat het recht om zichzelf niet te incrimineren in conflict kan komen met de verplichting om een incident te melden, dat vervolgens eventueel kan leiden tot een straf- of tuchtrechtelijke vervolging. Dat ook de AIG één van de bestemmelingen is van de meldingen en tegelijk controle-dienst is, kan in die context door potentiële melders als problematisch worden ervaren. Dat kan er volgens de AIG toe leiden dat personeelsleden geen melding van incidenten doen of meer vage informatie melden.

Betreffende het aantal meldingen

59. Bij CGWB werden vanuit de lokale politiezones en vanuit de federale politie voor de periode 2019-2022 de volgende aantallen meldingen GPI 62 ontvangen:

JAAR	AANTAL MELDINGEN GPI 62
2019	236
2020	302
2021	413
2022[22]	390

Hierbij dient te worden opgemerkt dat deze cijfers zowel betrekking hebben op incidenten betreffende geweld door de politie als incidenten betreffende geweld tegen de politie. Bij CGWB werd daartussen niet gedifferentieerd; dit zou vanaf 2023 wel het geval worden[23].

60. We stellen vast dat deze cijfers in schril contrast staan met de cijfers inzake de meldingen van incidenten in het kader van MISI (*cf. infra*), wat laat vermoeden dat er een zware onderrapportage is in het kader van de omzendbrief GPI 62.

61. We hebben hiervoor al enkele risico's vermeld die volgens de AIG een ongunstige invloed kunnen hebben op het aantal meldingen dat wordt gedaan.

62. Zowel CGWB als het Departement Geweldbeheersing halen voor deze vermoedelijke onderrapportage ook enkele mogelijke oorzaken aan:

- de tijdelijke nota CG-2020/5310 is enkel gericht aan de diensten van de federale politie en niet aan de lokale politiezones;

.....

[22] Stand van zaken op 24 januari 2023.

[23] Op 1 augustus 2023 blijkt echter dat de GPI 62-statistieken gepubliceerd door CGWB op de SharePoint van de geïntegreerde politie nog niet gedifferentieerd zijn tussen geweld door de politie en geweld tegen de politie.

- er is voor de lokale politie geen gelijkaardig formulier als het formulier F18 dat is voorzien voor de melding door de diensten van de federale politie;
- de op dit ogenblik gehanteerde meldingsprocedure is niet gebruiksvriendelijk. De meldingen gebeuren op basis van het formulier F18 of op basis van formulieren die politiezones zelf hebben gecreëerd maar betekenen in beide gevallen dat ze meestal komen bovenop het opstellen van onder andere processen-verbaal of meldingen van arbeidsongevallen met betrekking tot eenzelfde incident. Daarbij moet dezelfde informatie of delen daarvan dus meerdere keren worden gevat, wat de werklast verhoogt.

63. CGWB merkt ook op dat:

- CGWB de dienst welzijn op het werk is voor de federale politie, maar niet voor de lokale politiezones. CGWB kan in het kader van de meldingen GPI 62 geen richtlijnen sturen naar de lokale politiezones;
- de lokale politiezones hun eigen verantwoordelijkheden hebben inzake welzijn op het werk en er blijkbaar zones zijn die ervoor opteren om de opvolging van de geweldsincidenten daarom zelf te doen en niet te rapporteren in het kader van de omzendbrief GPI 62.

64. Door het Departement Geweldbeheersing wordt ook nog opgemerkt dat hoewel ze de meeste meldingen (ongeveer 75%) doorgestuurd krijgen via DGR zoals voorzien in de omzendbrief, ze ook nog meldingen rechtstreeks ontvangen of ontvangen via andere kanalen (25%). Daarbij blijkt ook dat de meldingen die niet via DGR passeren niet noodzakelijk aan alle instanties worden gestuurd die vermeld staan in de omzendbrief.

<u>Betreffende de verwerking van de meldingen</u>

65. Zoals hiervoor vermeld, gebeuren de meldingen van de incidenten met het formulier F18 of met een formulier dat door de lokale politiezones zelf wordt opgesteld. Door CGWB wordt opgemerkt dat daarbij een grote diversiteit blijkt inzake de gedetailleerdheid van de informatie die wordt gemeld, wat uiteraard een impact heeft op de kwaliteit van de verdere verwerking.

66. Bij CGWB verloopt die verdere verwerking dan blijkbaar op een 'artisanale' manier: de informatie uit de ontvangen formulieren moet manueel worden gecodeerd naar de formats die worden gehanteerd inzake verwerking en rapportering (*cf. infra*).

67. Bij het Departement Geweldbeheersing wijst men erop dat nadat de Cel Gevaarsituaties (die evenwel nog steeds wordt vermeld in de omzendbrief GPI 62) werd afgeschaft in het kader van de optimalisatie van de federale politie na 2015, de opvolging van de meldingen GPI 62 door het Departement Geweldbeheersing niet langer systematisch gebeurt wegens personeelsgebrek. Er wordt wel kennisgenomen van de meldingen maar er is geen gestructureerde,

systematische opvolging, noch een verspreiding van bijvoorbeeld 'goede praktijken' op basis daarvan. Wel merkt het diensthoofd van het Departement op dat er nog steeds analyses worden gemaakt op basis van de informatie uit specifieke meldingen inzake incidenten aangevuld met informatie uit rapporten of fiches die ze ontvangen van CGWB of uit analyses van lokale politiezones; dit betreft evenwel geen gestructureerde informatieflow. Daarbij wordt evenwel opgemerkt dat het niet is omdat een PZ geen meldingen doet in het kader van de omzendbrief GPI 62 dat er binnen de politiezone geen eigen verwerking gebeurt van de informatie betreffende de geweldsincidenten die in de PZ hebben plaatsgevonden.

68. Bij de AIG worden de ontvangen meldingen van incidenten gecodeerd in een interne databank op basis van de betrokken eenheid en het arrondissement, de datum, het type incident, het type wapen dat werd gebruikt of aangewend geweld; de eventuele fysieke gevolgen evenals of het incident gespecialiseerde bijstand betrof (omzendbrief GPI 81). Wegens personeelsgebrek gebeuren er evenwel geen doorgedreven analyses van de ontvangen meldingen. Bij bepaalde incidenten die de aandacht trekken wordt initiatief genomen tot een punctueel onderzoek.

<u>Betreffende de rapportering van de verwerkte informatie</u>

69. In de eerste plaats dient voor CGWB te worden opgemerkt dat op de SharePoint van de geïntegreerde politie (WIKIPOL) de informatie met betrekking tot de materie van het welzijn op het werk, zowel wat regelgeving, procedures als wat opvolging betreft, de voorbije jaren gestaag toeneemt en dus ook kan worden geraadpleegd voor de individuele werknemers.

70. Daarbij worden ook maandelijks cijfergegevens gepubliceerd over onder meer veiligheidsincidenten. Deze cijfergegevens betreffen:

- het aantal meldingen van incidenten in het kader van de GPI 62 afkomstig van de lokale politie en van de federale politie;
- een overzicht van het aantal incidenten per betrokken directie van de federale politie;
- een overzicht van de aantallen incidenten uitgesplitst naar type incident. Het betreft onder meer: schieten op persoon met vuurwapen – schieten op persoon met FN 303 – schieten op persoon met taser – waarschuwingsschot – schieten op dieren – wapen tonen – gebruik van een patrouillehond – gebruik pepperspray individueel – gebruik van pepperspray collectief – gebruik van dwang (met of zonder wapenstok) - veiligheidsincident (ernstige schade, ontsnapping, enz.).

Daarnaast wordt ook maandelijks een korte toelichting gegeven bij opvallende incidenten sedert het begin van het betreffende jaar; alsook een korte opsomming van aandachtspunten en preventiemaatregelen verbonden met de gemelde incidenten.

Ten slotte wordt een meer gedetailleerde oplijsting per maand gegeven van gemelde incidenten met bijkomende toelichting inzake de *modus operandi* en een verwijzing naar de aanbevolen preventiemaatregelen, *i.c.* de opgestelde preventiefiches.

71. Uit deze gegevens komt daarbij onder meer naar voor dat het blijkbaar hoofdzakelijk maar niet uitsluitend meldingen betreft inzake geweld door de politie.

72. Door CGWB worden onder meer op basis van deze meldingen preventiefiches opgemaakt of geactualiseerd. Deze preventiefiches zijn ter beschikking van de geïntegreerde politie via WIKIPOL (SharePoint) en worden ook verspreid via de publicatie PolNews of via een Newsletter die verspreid wordt naar abonnees, ook bij de lokale politie. Er gebeurt geen monitoring van de mate waarin deze fiches op WIKIPOL worden geraadpleegd.

73. In het kader van het onderzoek werd door de commissaris-generaal van de federale politie op 15 juli 2022 onder meer gemeld dat voor het luik "opleiding" de Nationale Politieacademie een "RETEX"-MISI-rapport[24] voorziet '*ten behoeve van de geweldsbeheersing GPI, waarbij, na analyse, de te trekken lessen en de focus van de opleidingen en trainingen inzake geweldsbeheersing worden georiënteerd*'. Uit de navolgende bevraging van het Departement Geweldbeheersing van de ANPA op 24 november 2022 bleek echter dat het opstellen van dergelijke rapporten – gebaseerd op meldingen in het kader van de GPI 62 en MISI - nog in de ontwikkelingsfase zat en er nog geen enkel dergelijk rapport effectief was afgeleverd. Zoals hiervoor vermeld, worden er wel nog analyses gemaakt maar niet op basis van een gestructureerde informatiestroom.

<u>Informatiestroom naar het Vast Comité P</u>

74. Hoewel het Comité P niet vermeld staat als bestemmeling van de meldingen in het kader van de GPI 62, ontvangt het sedert begin 2022 een kopie van deze meldingen. De opvolging van deze meldingen door het Comité P bestaat uit het punctueel verder bevragen van specifieke incidenten en is tevens een waardevol instrument in het kader van zijn observatoriumfunctie.

3.1.1.4 MISI (Meldingen van Incidenten/Signalement des Incidents)

75. In de tijdelijke nota CG-2020/5310 van de federale politie wordt ook vermeld – in het kader van de toelichting inzake de administratieve melding - dat bij het opstellen van een proces-verbaal het eveneens noodzakelijk is te vermelden of er geweld is gebruikt door/tegen de politieambtenaren, dit om het programma MISI te voeden. MISI staat voor 'Meldingen van Incidenten/Signalement des Incidents'.

.....

[24] RETEX = Return of Experience.

76. Op de SharePoint van de geïntegreerde politie is er ook een webpagina MISI waarop deze applicatie kort wordt toegelicht met een link naar een aantal documenten die informatie geven over de methodologie en de wijze van aanwending.

77. In de interne politiepublicatie DRI NEWS van 20 juni 2017 waarmee MISI werd geïntroduceerd bij de geïntegreerde politie werd vermeld dat MISI kaderde in het actieplan 'geweld tegen de politie' van de (toenmalige) minister van Binnenlandse Zaken waarin onder meer moest worden voorzien in de centrale registratie van geweld en een verruiming van het toepassingsveld van GPI 62 en GPI 48.

78. Uit de toelichting die in het kader van het onderzoek werd verstrekt door DRI[25] en door het Departement Geweldbeheersing van de ANPA komt naar voor dat het programma MISI zijn oorsprong vindt in initiatieven om de meldingen in het kader van de omzendbrief GPI 62 te optimaliseren. Vanuit de toenmalige Cel Gevaarsituaties werd in 2013 het initiatief genomen om de (papieren) meldingen GPI 62 te laten verlopen via een specifiek webformulier waar rubrieken waren voorzien die een nuttige verwerking van de informatie bij de Cel Gevaarsituaties mogelijk maakten. Dit project, dat toen blijkbaar al de naam MISI kreeg, werd evenwel niet gefinaliseerd, onder meer omdat men van mening was dat dit een dubbele vatting van informatie impliceerde. Wat het vervolg betreft, werd door DRI in het kader van dit onderzoek verwezen naar de algemene beleidsnota van de minister van Binnenlandse Zaken inzake de federale politie en de geïntegreerde werking van 28 oktober 2016 waarin werd vermeld dat *'..in overleg met de (Vaste Commissie van) de lokale politie en de federale (…) politie het de bedoeling (is) om in 2017 over een registratietool te beschikken die gebruiksvriendelijk en -toegankelijk is…'*.[26] Aan DRI werd opdracht gegeven deze registratietool te ontwikkelen met als uitgangspunten dat het doen van de meldingen een minimale impact moest hebben op de systemen, een minimale impact moest hebben voor de medewerkers op het terrein en er geen dubbele vatting van de informatie mocht gebeuren.

79. MISI als registratietool is intussen geïntegreerd in ISLP en FEEDIS, zijnde de informatica-applicaties waarmee respectievelijk bij de lokale politie en de federale politie (onder meer) processen-verbaal worden opgemaakt. Er werden vanaf 2017 op het niveau PV aanvinkvakjes gecreëerd die ofwel automatisch worden aangevinkt ofwel manueel. Bij het automatisch aanvinken wordt gebruikgemaakt van een onderliggend script, onder meer gebaseerd op de misdrijfkwalificaties die in het PV worden ingevuld[27]. Verder wordt ook de informatie in het PV aangewend inzake de hoedanigheid van het slachtoffer of de dader van

.....

[25] De Directie van de politionele informatie en de ICT-middelen van de federale politie.

[26] Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers, Algemene beleidsnota Federale politie en geïntegreerde werking; Veiligheid en Binnenlandse Zaken; Regie der Gebouwen, 28 oktober 2016, DOC 54 2111/007.

[27] *Cf*. document 'Standaardrapport MISI: methodologische nota' op de SharePoint van de geïntegreerde politie.

de in het PV opgenomen feiten. De manuele vakjes die kunnen worden aangeklikt zijn 'Geweld door de politie (wettelijk)', 'Geweld tegen de politie' en 'gestolen of verloren politie materiaal': '*Manueel aanvinken is altijd mogelijk. Wanneer het feit op zich niets met geweld te maken heeft maar er in het corpus van het pv toch sprake is van geweld wordt er manueel aangevinkt. Zo worden deze data alsnog geregistreerd en geanalyseerd*'[28].

80. Wat het manueel aanvinken betreft, werd in de voormelde interne politie-publicatie DRI NEWS van 20 juni 2017 vermeld:

> *Geweld door de politie. Vink dit vak aan voor alle incidenten waarbij er door een lid van de geïntegreerde politie enige vorm van (wettelijk) geweld wordt gebruikt.*

Daarbij wordt niet verder verduidelijkt wat men onder geweld dient te verstaan.

81. Op basis van de manueel en automatisch aangevinkte vakjes wordt vervolgens een CSV-bestand[29] met een set aan data gegenereerd (o.a. geweld tegen/door/PV-nummer, eenheid, tenlasteleggingscijfer, feit, datum feit, plaats, adres, slachtoffer/verdachte, voorwerp, …).

82. Deze informatie wordt vervolgens verwerkt in rapporten 'Melding van incidenten i.v.m. geweld tegen en door politieambtenaren'.[30] Een rapport bevat een luik 'geweld tegen de politie' en een luik 'geweld door de politie'. De rapporten zijn steeds op nationaal niveau en bevatten momenteel enkel de zogenaamde afgewerkte aanvankelijke PV's gerechtelijk-niet verkeer. Eén PV kan meer dan 1 feit bevatten. In de rapporten bevat elk luik de volgende gegevens[31]:

- een tabel met het aantal aanvankelijke PV's gerechtelijk-niet verkeer en het aantal feiten daarin opgenomen, alsmede de verhouding feiten/PV; en dit voor de federale politie, voor de lokale politie en voor allebei;
- een lijngrafiek met het aantal feiten per maand;
- een staafgrafiek van de top 5 van de meest voorkomende inbreukgroepen (feitcodes of kwalificaties) gegroepeerd in hoofdcategorie/klasse;
- een taartgrafiek met betreffende de feiten een verdeling naar het type pleegplaats (percentages).

.....

[28] Federale politie, DGR NEWS, nummer 10, 27 juni 2017, citaat.

[29] Een CSV-bestand (door komma's gescheiden waarden) is een speciaal bestandstype dat in Excel kan worden gemaakt en bewerkt. CSV-bestanden slaan informatie niet op in kolommen, maar door deze te scheiden door komma's. (bron: https://support.microsoft.com/nl-nl/office).

[30] FPF-DRI/BIPOL – Barometer MISI (Melding Incidenten Signal Incidents).

[31] *Ibidem*.

Bij de weergave wordt geen onderscheid gemaakt tussen gegevens van de lokale politie en gegevens van de federale politie.

83. Het CSV-bestand is ook bestemd voor de partners GPI 62[32] in het kader van kwalitatieve en kwantitatieve analyses.

84. In de voormelde tijdelijke nota CG-2020/5310 van de federale politie betreffende de meldingen van veiligheidsincidenten (GPI 62) wordt dus vermeld dat het noodzakelijk is om bij de opmaak van de processen-verbaal desgevallend de betreffende vakjes aan te klikken. Er is blijkbaar nog geen andere richtlijn of nota die het gebruik van MISI normeert voor de geïntegreerde politie.

85. Wat de finaliteit betreft, wordt in de tijdelijke nota CG-2020/5310 vermeld dat de registratie van de gegevens het mogelijk maakt algemene statistieken te publiceren (MISI-verslagen) die een maandelijkse update krijgen: '*Dankzij MISI kan elke politiedienst haar eigen statistieken opstellen en haar eigen kwantitatieve en kwalitatieve analyses uitvoeren. Deze statistieken zijn bovendien zeer nuttig om de gewelddaden tegen of door politieagenten te analyseren, de omvang van het probleem te duiden om de nodige acties te ondernemen en om te antwoorden op parlementaire vragen over de werking van de politiediensten.*'[33]

3.1.1.5 Vaststellingen en beschouwingen in het kader van MISI

86. Er is momenteel blijkbaar geen richtlijn voor de geïntegreerde politie waarin nader wordt omschreven of toegelicht wanneer het vakje 'geweld door de politie' moet worden aangevinkt bij het opstellen van een aanvankelijk PV. Op basis van de ontstaansgeschiedenis van MISI en de verwijzing die wordt gemaakt naar MISI in de tijdelijke nota CG-2020/5310 zou verduidelijking kunnen worden gezocht in de GPI 62 en in de tijdelijke nota, maar uit wat hiervoor al werd toegelicht, blijkt dat dit ook geen soelaas kan bieden.

<u>Betreffende het aantal meldingen</u>

87. We hebben hiervoor al toegelicht dat in de rapporten betreffende de MISI-meldingen onder meer een tabel is opgenomen met daarin het aantal aanvankelijke PV's gerechtelijk-niet verkeer en het aantal feiten per dergelijk PV, alsmede de verhouding feiten/PV. Wat het geweld door de politie betreft, zijn deze aantallen gebaseerd op de verwerking aanvankelijke PV's opgesteld in ISLP en FEEDIS waarbij het daartoe voorziene vakje 'geweld door de politie' werd aangevinkt (*cf. supra*).

.....

[32] CGWB en ANPA krijgen een dagelijks geactualiseerde versie van dit CSV-bestand.

[33] https://bpolb.sharepoint.com/sites/PolNews_ict_NL/SitePages/Neem-actief-deel-aan-het-melden-van-politionele-incidenten-met-MISI.aspx (6 oktober 2021).

88. In de onderstaande tabel hebben we het jaarlijks aantal aanvankelijke PV's gerechtelijk-niet verkeer geplaatst naast het hiervoor vermelde jaarlijkse aantal GPI 62-meldingen.

JAAR	AANTAL MELDINGEN GPI 62[34]	MISI AANTAL PV GEWELD DOOR DE POLITIE[35]
2019	236	1453
2020	302	1483
2021	413	1331
2022	390	1271

89. Gezien de onduidelijkheden betreffende wat er inzake geweld aldus gemeld wordt in beide procedures is voorzichtigheid geboden bij het duiden van deze cijfers. In elk geval is het verschil in aantallen tussen beide procedures frappant, zeker als daarbij dan nog dient te worden opgemerkt dat in de GPI 62-meldingen vermoedelijk ook meldingen zijn meegerekend die betrekking hebben op geweld tegen de politie.

90. Wat de rapporten inzake het aantal MISI-meldingen betreft, moet nog worden opgemerkt dat in deze cijfers, die dus gelinkt zijn aan de opmaak van processen-verbaal bij de lokale en de federale politie, geen rekening wordt gehouden met onder meer de processen-verbaal die door de Dienst Enquêtes van het Comité P worden opgesteld als er aanwijzingen of vaststellingen zijn van niet-wettig gebruik van geweld door politieambtenaren die een misdrijf (kunnen) uitmaken. Dit geeft aanleiding tot onderrapportage in het kader van MISI.

<u>Betreffende de verwerkte informatie in het kader van de MISI-meldingen</u>

91. De MISI-meldingen in het kader van geweld door de politie zijn gebaseerd op het aangevinkte vakje 'geweld door de politie' waarmee in feite wordt aangegeven dat in het kader van de feiten die in het betreffende aanvankelijk proces-verbaal zijn opgenomen een of andere vorm van geweld is gebruikt door de politie. Daarbij heeft het manueel aanvinken van het vakje niet tot gevolg dat in het proces-verbaal of op enige andere plaats of in enig ander gelinkt document bijkomende informatie moet worden toegevoegd betreffende bijvoorbeeld de aard van het aangewende geweld, de persoon of personen die het geweld hebben aangewend, de personen die het voorwerp waren van het geweld,

.....

[34] Meldingen ontvangen door CGWB – geen onderscheid inzake geweld door de politie en geweld tegen de politie.

[35] Cijfers afkomstig van DGR/DRI: ISLP-extractie MISI via MISI – stand van zaken op 27 februari 2023.

de gevolgen van het aangewende geweld of de context of gebeurtenis in het kader waarvan het geweld werd aangewend.

92. Op basis van de toelichtingen die werden verstrekt in het kader van dit onderzoek menen we bijkomend te moeten begrijpen dat wanneer het vakje 'geweld door de politie' manueel wordt aangevinkt in het kader van een MISI-melding, het aanvankelijke PV in kwestie niet noodzakelijk een PV betreft dat betrekking heeft op een mogelijk strafrechtelijk feit of feiten inzake geweld door de politie. Dit zal bijvoorbeeld het geval zijn wanneer een dronken persoon bestuurlijk wordt aangehouden en er bij de aanhouding geweld wordt gebruikt door de politie, en daarom het vakje 'geweld door de politie' werd aangevinkt. Het aanvankelijk proces-verbaal zal dan betrekking hebben op het feit van dronkenschap met de dronken persoon als verdachte en vormt de aanleiding tot het geweldgebruik door de politie. In het proces-verbaal zal mogelijk informatie opgenomen staan betreffende het door de politie aangewende geweld maar deze informatie wordt in het kader van MISI dan niet verder mee verwerkt. Bij de verdere verwerking van deze melding is dan ook geen enkele bijkomende informatie beschikbaar over de aard van het door de politie aangewende geweld[36].

93. Door DRI werd daarbij opgemerkt dat daar enkel een statistische verwerking gebeurt maar dat verdere kwalitatieve analyses gebeuren bij CGWB en ANPA (Departement Geweldbeheersing). Deze diensten hebben, aldus de toelichting, evenwel geen recht op toegang tot de processen-verbaal en dienen, indien ze nadere informatie wensen betreffende de context, zich te wenden tot de betreffende zone of dienst van de federale politie.

94. Dit probleem werd in het kader van een opvolgingsonderzoek dat het Comité P in 2018 heeft uitgevoerd met betrekking tot de problematiek van het geweld tegen de politie al toegelicht. Daar werd toen vermeld dat het de bedoeling was '*dat in een latere fase de contextinformatie eveneens zal kunnen meegegeven worden. De moeilijkheid hierbij is dat er per ISLP-gebruiker – op niveau van de politiezones anders gewerkt wordt met betrekking tot het invullen van tekstvakken*'[37].

.....

[36] Dit probleem doet zich minder scherp voor wanneer het PV bijvoorbeeld een klacht betreft van een burger lastens een politieambtenaar die geweld heeft gebruikt (zoals slagen en verwondingen) omdat bij de verwerking van de informatie uit het PV in het kader van MISI dan meer gestructureerde informatie uit het PV inzake deze feiten mee verwerkt wordt. De vrij te vermelden contextgegevens in een dergelijk PV worden dan evenwel ook niet mee verwerkt in het kader van MISI.

[37] Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 'Opvolgingsonderzoek met betrekking tot de problematiek van het geweld tegenover de politiediensten', 2018, p. 7.

95. In elk geval werd door CGWB in het kader van onderhavig onderzoek opgemerkt dat ze geen MISI-gegevens verwerken en dat ze met deze gegevens weinig kunnen doen gezien het ontbreken van de contextgegevens.

96. Ten slotte dient te worden opgemerkt dat hoewel MISI gelinkt is aan de redactie van processen-verbaal bij de geïntegreerde politie, de gegevens-verwerking in het kader van de applicatie *de facto* losstaat van de kennisgeving van mogelijke misdrijven aan het Openbaar Ministerie door middel van diezelfde processen-verbaal. We komen daar verder op terug in de rubriek 5.3.

Betreffende de MISI-rapporten

97. Zoals hiervoor vermeld, wordt de informatie uit de aanvankelijke processen-verbaal vervolgens verwerkt in rapporten 'Melding van incidenten i.v.m. geweld tegen en door politieambtenaren'. Dergelijke rapporten worden gepubliceerd op de SharePoint van de geïntegreerde politie.

98. Deze rapporten blijken een aantal beperkingen te vertonen. Zo is er in de tabel met het aantal aanvankelijke PV's gerechtelijk-niet verkeer en het aantal feiten, alsmede de verhouding feiten/PV geen enkele toelichting of duiding van wat wordt verstaan onder een feit.

99. In de staafgrafiek van de top 5 van de meest voorkomende inbreukgroepen (feitcodes of kwalificaties) wordt het aantal feiten vermeld gegroepeerd in hoofdcategorieën/klassen[38]. Dit betreft bijvoorbeeld de volgende hoofd-categorieën:

- 'Misdrijven tegen de openbare veiligheid/bedreigingen'
- 'Misdrijven tegen gezag van de overheid/smaad'
- 'Dronkenschap en alcohol/openbare dronkenschap'
- 'Misdrijven tegen gezag van de overheid/weerspannigheid'.

Er wordt niet toegelicht hoe deze hoofdcategorieën zich verhouden tot de feiten van geweld door de politie waarop de grafiek betrekking heeft. De gehanteerde formulering van de hoofdcategorieën betreft blijkbaar eerder feiten van geweld tegen de politie dan geweld door de politie. In elk geval lijkt openbare dronken-schap geen categorie van een type geweldsmisdrijf, noch door noch tegen de politie. Blijkbaar – aangezien daarover geen duiding wordt gegeven bij de grafiek – hebben de hoofdcategorieën betrekking op de misdrijfkwalificaties van een PV in het kader waarvan er ook is aangevinkt dat er geweld door de politie is aangewend.

100. De informatie in deze MISI-rapporten is bijgevolg niet alleen zeer summier wat de feiten van geweld door de politie betreft, maar laat zich daarenboven wegens gebrek aan duiding ook moeilijk interpreteren.

.....

[38] *Cf.* randnummer 82.

3.1.1.6 Aanvullende beschouwing betreffende de meldingen in het kader van de omzendbrief 62 en MISI en met betrekking tot de optimalisering van de informatiestroom in het kader van de omzendbrief GPI 62

101. Aan de federale politie werd tijdens dit onderzoek met betrekking tot de meldingen in het kader van de omzendbrief GPI 62 (en GPI 48) en MISI onder meer gevraagd welke de sterktes en zwaktes, opportuniteiten en bedreigingen zijn betreffende deze registratie, rapportering en aanwending. In zijn antwoord van 15 juli 2022 antwoordde de commissaris-generaal: '*Inzake uw vraag met betrekking tot de SWOT-analyse van het huidige meldingssysteem, kan ik u mee-geven dat de digitalisatie van de registratie (kwantitatieve analyse) en de kwalitatieve analyse door ANPA en CGWB als sterke punten naar voor komen. De zwakte van het systeem is en blijft uiteraard afhankelijk van de kwaliteit van de input.*' Op basis van de voorgaande analyse lijkt ons dit een optimistische inschatting wat de sterke punten betreft.

102. Uit de bevraging van CGWB en het Departement Geweldbeheersing (ANPA) blijkt wel dat er initiatieven worden voorgesteld die moeten bijdragen aan een optimalisatie van deze informatiestromen.

103. Zo heeft CGWB in het kader van het jaarlijks actieplan van de federale politie voor het jaar 2022 een automatisering voorgesteld van de procedures voor het melden van 'veiligheidsincidenten', waaronder de incidenten die moeten worden gemeld in het kader van de omzendbrief GPI 62. Vertrekkende vanuit de wettelijke opdrachten van de federale politie als werkgever in het kader van de Codex over het welzijn op het werk werd in de projectfiche onder meer voorgesteld een grondige analyse te maken van de bestaande procedures, van de behoeften van de diensten en van de mogelijke oplossingen, waarbij een werk-groep onder meer zou bestuderen welke programma's en applicaties daarbij zouden kunnen worden aangewend. De automatisering zou onder meer moeten toelaten om betrouwbare statistieken op te maken. Het projectvoorstel werd evenwel niet verder uitgewerkt omdat DRI al veel andere prioritaire projecten had, aldus CGWB.

104. Daarnaast heeft CGWB in 2022 ook een project voorgesteld om na te gaan of de meldingen in het kader van het register van feiten van derden kunnen worden geïntegreerd in de MISI-applicatie. We komen daar verder nog op terug in de rubriek 3.2.3.2.

105. Binnen de directie van het personeel DRP van de federale politie is sinds 1 januari 2023 een dienst 'Opleidingsmanagement' opgericht, die bestaat uit een dienst Ondersteuning en een dienst Opvolging en toezicht[39]. Bij de dienst Ondersteuning wordt een cel 'Team Use of Force' opgericht die zich zal focussen

.....

[39] Fiche '*Introductie -verduidelijking DRP/opleidingsmanagement/Use of Force*' van 20 januari 2023.

op de materie Geweldbeheersing en die zal fungeren als centrum voor expertise, coördinatie, harmonisatie en ondersteuning inzake opleiding. Bij de hoofdopdrachten behoort onder meer 'RETEX – RETurn of EXperiences', zijnde:

- kwalitatieve en kwantitatieve analyses van geweldsincidenten (MISI-F18-…) met bijzondere aandacht voor opleiding een training, maar ook de filosofie van geweldbeheersing opgenomen in de GPI 48;
- faciliteren van een betere en meer correcte registratie;
- zorgen dat de analyses zeer snel terug richting het terrein gaan door het ontwikkelen van een procesmatige aanpak;
- waak-/signaalfunctie.

106. De AIG kadert het belang van de melding van incidenten binnen de principes van de ministeriële omzendbrief CP3 van 29 maart 2011 betreffende organisatiebeheersing in de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus[40] en wijst erop dat het risicobeheer, de rapportering en de permanente aandacht voor verbetering tot de essentiële principes van de organisatiebeheersing behoren. Het is daarom noodzakelijk om over een betrouwbaar systeem van melding, opvolging en analyse van incidenten te kunnen beschikken. Het resultaat van de analyses moet ook worden teruggekoppeld naar de eenheden die de meldingen hebben gedaan zodat ze de nodige maatregelen kunnen nemen en er de nodige lessen uit kunnen trekken, aldus de AIG met verwijzing naar de PDCA-cirkel. De AIG is daarom van mening dat minstens in eerste instantie het hoofdstuk IV van de omzendbrief GPI 62 moet worden verduidelijkt en duidelijk wordt gedefinieerd wat behoort tot de incidenten en gebeurtenissen die met een gewelddaad gepaard gaan. De redactie van een GPI-omzendbrief betreffende de identificatie, de melding, de registratie, de behandeling en de exploitatie van incidenten kan ook worden overwogen.

107. De AIG herinnert verder aan de verplichting om systematisch elk incident te melden en beveelt daarom een uniforme meldingsprocedure aan voor de geïntegreerde politie als eerste en noodzakelijke stap in het kader van het risicobeheer:

> '*Het ontbreekt de controleorganen op dit ogenblik aan een doeltreffende tool om controle uit te oefenen op het gebruik van dwang en geweld. Daarom dringt de AIG aan op de ontwikkeling van een digitaal platform voor alle diensten van de geïntegreerde politie zodat de incidenten kunnen worden gemonitord en geanalyseerd, met inbegrip van hun impact op de burgers en de politieambtenaren. Dankzij dit digitaal platform (a) zouden de betrokken personen de informatie betreffende het incident kunnen coderen, (b) zou de hiërarchie de melding kunnen valideren (volledigheid, juistheid) en deze kunnen versturen en (c) zouden de verschillende diensten die belast zijn met een interne controleopdracht in real time kennis kunnen nemen van een nieuwe melding (CGWB, lokale preventieadviseur, ANPA, …). Door een dergelijk platform zou de veelheid aan databanken voor incidenten bij de diverse*

.....

[40] *BS* 21 april 2011.

bestemmelingen kunnen worden vermeden, databanken die worden gevoed op basis van verschillende criteria, manueel en dus met een risico op menselijke fout, en die niet hetzelfde aantal incidenten laten optekenen gelet op de min of meer geïdentificeerde dubbels en de soms "rechtstreeks" door de eenheden uitgevoerde verzendingen.' (vrije vert.)[41]

108. In afwachting van de inplaatsstelling van een dergelijk instrument beveelt de AIG een unieke en verplichte procedure en document aan voor de hele geïntegreerde politie om de melding van de incidenten te uniformiseren; het is daarbij wenselijk dat hetzelfde formulier wordt gebruikt voor de operationele meldingen en de administratieve meldingen zodat DGR onmiddellijk kennis krijgt van een dringende melding en er wordt vermeden dat de eenheden die melden twee meldingen moeten doen.

3.1.2 Klachten betreffende geweld door de politie

109. De volgende informatiestroom betreft de klachten die worden ingediend bij en behandeld door de politiediensten zelf en door het Comité P en de AIG.

3.1.2.1 Klachten bij het Vast Comité P

110. In de wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse zijn een aantal informatiestromen vastgelegd die het Comité P moeten toelaten enerzijds om zijn wettelijke opdrachten van toezicht op de politiediensten uit te voeren en anderzijds om analyses te maken van het algemeen en globaal functioneren van de politiediensten en aan de overheden voorstellen te formuleren om de werking van de politiediensten te verbeteren.

111. In dat kader ontvangt het Comité P klachten en aangiften betreffende de werking, het optreden, het handelen of het nalaten te handelen van de politiediensten en hun personeelsleden, waaronder klachten die verband houden met het gebruik van dwang en geweld. Het Vast Comité P kan deze klachten verder laten onderzoeken door zijn eigen Dienst Enquêtes P of door de dienst intern toezicht van de betrokken politiedienst op basis waarvan het zelf een eindconclusie formuleert, of het kan de volledige verdere afhandeling overdragen aan de commissaris-generaal van de federale politie of aan de korpschefs van de lokale politie. Het Vast Comité P kan de bevoegdheid om de klacht verder af te handelen ook overdragen aan de AIG. Als het Vast Comité P de klacht verder laat onderzoeken door de Dienst Enquêtes P of door de dienst intern toezicht van de betrokken politiedienst, wordt het resultaat onder andere aan de leiding van de betrokken politiedienst meegedeeld[42]. In het geval dat de bevoegdheid tot verder

[41] Antwoord van de AIG van 27 september 2022.

[42] De klager wordt ook in kennis gesteld van de bevindingen van het onderzoek, maar in meer algemene bewoordingen.

onderzoek volledig werd overgedragen aan één van de voormelde instanties, lichten deze het Comité P in over het resultaat van het onderzoek[43]. Indien een klacht of aangifte betrekking heeft op een (vermoedelijk) misdrijf, maakt het Comité P deze over aan de bevoegde gerechtelijke overheid.

112. Daarnaast voorziet artikel 14bis van de wet van 18 juli 1991 dat de commissaris-generaal van de federale politie, de AIG en de korpschefs van de lokale politie aan het Vast Comité P ambtshalve een kopie sturen van de aangiften die zij betreffende de politiediensten hebben ontvangen en bij het afsluiten van het onderzoek een korte samenvatting van het resultaat ervan.

3.1.2.2 Klachten bij de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie

113. We brengen in herinnering dat de AIG in de omzendbrief GPI 62 vermeld wordt als bestemmeling van de meldingen van incidenten; volgens de tijdelijke nota CG-2020/5310 gebeurt dit in het kader van controle, wat evenwel niet nader toegelicht wordt.

114. In het kader van onderhavig onderzoek onthouden we verder dat de AIG ook klachten en aangiften betreffende politiediensten of hun medewerkers ontvangt. De AIG onderzoekt deze klachten zelf of maakt ze voor verder onderzoek over aan de betreffende korpsleiding[44].

115. Daarnaast bepaalt art. 32 van het koninklijk besluit van 20 juli 2001 betreffende de werking en het personeel van de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie[45] dat de korpschefs van de lokale politie en de commissaris-generaal van de federale politie of de door hen aangewezen dienst, de AIG wekelijks inlichten over de bij hen ingediende klachten en aangiften alsook over de gevolgen die eraan worden gegeven.

116. Ook de AIG kan algemene analyses maken en aanbevelingen ter verbetering doen (*cf. infra*).

3.1.2.3 Ministeriële omzendbrief CP3 van 20 maart 2011 betreffende de organisatiebeheersing in de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus

117. In de ministeriële omzendbrief CP3 betreffende de organisatiebeheersing in de geïntegreerde politie wordt voor de politiediensten een kader uitgetekend om de interne activiteiten beter te beheersen en transparanter te maken, door

.....

[43] Wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse, art. 10.

[44] https://www.aigpol.be/nl/vragen/een klacht bij de algemene inspectie/de algemene inspectie onderzoekt de klacht.

[45] *BS* 18 augustus 2001.

de voorwaarden te scheppen voor de uitbouw van een systeem van interne controle of organisatiebeheersing.

118. In de omzendbrief wordt ook een minimale procedure voor het beheer van klachten in het kader van administratieve, niet-gerechtelijke, niet-tuchtrechtelijke onderzoeken uitgewerkt, te implementeren door de politiediensten. Naast het behandelen van de klacht op zich moet het klachtenbeheer ook bijdragen tot de organisatiebeheersing, waarbij klachten immers kunnen worden gezien als een indicatie dat bepaalde risico's mogelijk niet voldoende werden afgedekt. Het klachtenbeheer kadert in die zin binnen het risicobeheer.

3.1.2.4 Beschouwingen en vaststellingen betreffende de analyses op basis van klachten inzake geweld door de politie

119. Het Comité P heeft onder meer in 2017 en 2019 toezichtsonderzoeken gevoerd naar geweld door de politie. In 2017 werd daarbij in een 1ste fase een kwantitatieve analyse gemaakt van klachten die rechtstreeks waren ingediend bij het Comité P alsook van de gerechtelijke dossiers die werden geopend door de Dienst Enquêtes P. Deze analyse werd gevolgd door een kwalitatieve onderzoeksfase waarbij politiezones verder werden bevraagd. In het toezichtsonderzoek van 2019 werd op basis van een staal van klachtdossiers een kwalitatieve analyse gemaakt van de problematiek van politiegeweld zonder wettige reden.

120. De voorbije jaren werd in het jaarverslag van het Comité P ook steeds aandacht besteed aan het thema 'geweld door de politie'. De analyses in de jaarverslagen zijn onder meer gebaseerd op de perceptie van de feiten van geweld, gemeld in de klachten die rechtstreeks bij het Comité P zijn ingediend, in de strafonderzoeken die zijn gevoerd door de Dienst Enquêtes P en in de dossiers die zijn geopend op basis van een mededeling door de gerechtelijke overheden dat er een opsporingsonderzoek of een gerechtelijk onderzoek wegens feiten van geweld werd ingesteld.

121. Net zoals in het voormelde toezichtsonderzoek van 2019 worden daarbij onder 'geweld door de politie' de volgende feiten verstaan: slagen en verwondingen, foltering, onmenselijke behandeling, vernederende behandeling, agressief gedrag, agressief taalgebruik en niet-eerbiediging van het legaliteits-, proportionaliteits- en subsidiariteitsbeginsel bij het gebruik van dwang. Met dit laatste wordt het mogelijke gevolg van het gebruik van dwang bedoeld dat niet voorzien is in de regelgevende teksten van dwangmiddelen die ter beschikking staan van politieambtenaren. Het betreft dus zowel fysiek of verbaal geweld als een agressieve houding.

122. Met betrekking tot de klachten die bij het Comité P en de AIG worden ingediend en met betrekking tot de klachten die aan de politiediensten worden gericht, dient evenwel het volgende te worden opgemerkt.

123. Wat de klachten betreft die rechtstreeks aan de politiediensten zijn gericht, werd begin 2008 de KLFP-databank[46] geïnstalleerd, vanuit het platform 'Portal' van de geïntegreerde politie, die door het Comité P en de AIG samen werd ontwikkeld, om de politiediensten in staat te stellen het Comité P en de AIG via digitale weg in kennis te stellen van deze klachten, in overeenstemming met hun wettelijke verplichting om de twee controleorganen te informeren (*cf. supra*). De klachtgegevens worden gecodeerd in verschillende daartoe bestemde velden. Aanvankelijk was het ook de bedoeling om gemachtigde gebruikers (onder andere de politiezones) van het systeem hun klachten via deze databank te laten beheren, maar in de praktijk laat het systeem geen eigenlijk dossier-beheer toe.

124. De klachten en aangiften die evenwel door het Comité P en de AIG worden behandeld, worden niet in de KLFP-databank geregistreerd. Momenteel is er dus geen gemeenschappelijke databank waarop het Comité P, de AIG en de politie-diensten zouden zijn aangesloten, maar wel 3 verschillende computersystemen die niet aan elkaar gekoppeld zijn en die gegevens bevatten waarvan het format niet uniform is. Om geëxploiteerd te kunnen worden, moeten de KLFP-gegevens eerst worden geïmporteerd in de databank van het Comité P. Het feit dat het gegevens in een verschillend format betreft, maakt de integratie en de exploitatie ervan evenwel problematisch[47].

125. De AIG merkt op dat niettegenstaande de diensten van de geïntegreerde politie de verplichting hebben om de AIG en het Comité P in kennis te stellen van de ontvangen klachten en aangiften, zij niet verplicht zijn daarvoor KLFP te gebruiken, waarbij de belangrijkste reden waarom deze databank niet wordt gebruikt, is dat ze niet gebruiksvriendelijk is. De AIG stelt dan ook:

> '*De controleorganen moeten dus de uitdaging aangaan om deze databank te verbeteren en te optimaliseren. Aangezien er geen verplichting is om KLFP te voeden, lijkt deze databank niet het doel te bereiken waarvoor ze werd opgericht. De AIG meent bijgevolg dat een nieuw systeem noodzakelijk is, een systeem waarin er een verplichting tot registratie van de klachten voor de volledige GPI zou gelden. Het Comité P, dat instaat voor de exploitatie van KLFP, is de enige die in staat is om te bepalen of de databank al dan niet alle klachten en aangiften tegen politiediensten bevat. Uit zijn jaarverslag 2020 blijkt dat, ondanks de wettelijke informatieplicht, het Comité niet beschikt over betrouwbare cijfers omdat een grote hoeveelheid gegevens niet worden overgemaakt'*. (vrije vert.)[48]

.....

[46] KLFP: Klachtenfiche – Fiche Plainte.

[47] *Cf.* het (niet gepubliceerd) advies van 5 mei 2022 van het Vast Comité P over het wetsvoorstel 55-2517 tot invoering van een uniek portaal en uniform klachtenreglement voor het indienen van klachten en aangiften over de politie.

[48] Antwoord van de AIG van 27 september 2022.

126. Daarnaast merkt de AIG nog op dat hoewel het Comité P een omschrijving geeft van 'geweld door de politie', het essentieel is dat de voorgestelde definitie het voorwerp uitmaakt van consensus zodat alle actoren wel degelijk over hetzelfde praten als ze het hebben over politiegeweld.

3.1.2.5 Uniek klachtenportaal

127. In haar visiedocument 'Zijn alle flikken onbekwaam?' van maart 2021 heeft de AIG al aanbevolen om een uniek invalspunt voor klachten te creëren met een uniform klachtenreglement dat ervoor moet zorgen dat een klager weet welke de procedure is die moet worden gevolgd. De AIG heeft daarbij aanbevolen dat deze procedure bij wet, of minstens bij koninklijk besluit, zou worden geregeld zodat het systeem afdwingbaar is, zowel intern als extern de politiediensten[49].

128. In dat visiedocument van de AIG wordt ook aanbevolen om de klachtendatabank KLFP te moderniseren en om de politiediensten te verplichten de databank digitaal te voeden. Zoals door de AIG ook wordt herhaald in het kader van dit onderzoek, is ze van mening dat een nieuw systeem noodzakelijk is[50].

129. Bij de Kamer van volksvertegenwoordigers werd op 21 februari 2022 een wetsvoorstel ingediend tot invoering van een uniek portaal en uniform klachtenreglement voor het indienen van klachten en aangiften over de politie[51]:

> *"Dit wetsvoorstel beoogt de centrale registratie van alle klachten over de geïntegreerde politie (met name de federale politie en de korpsen van de lokale politie) in een centraal en uniek loket. Dit uniek loket moet ervoor zorgen dat snel en adequaat de nodige gegevens kunnen worden opgevraagd en dat tevens kan worden gefilterd op het soort klachten, het toezichtsorgaan dat de klacht heeft behandeld en het gevolg dat aan de klacht(en) werd verleend. Dit zal meteen ook voor de noodzakelijke transparantie betreffende de werking van de politiediensten zorgen.*
> *Er wordt evenwel niet geraakt aan de verschillende interne en externe controleorganen die vandaag bestaan noch aan hun bevoegdheden. Wel wordt ervoor gezorgd dat alle klachten, behoudens de klachten die rechtstreeks bij het openbaar ministerie of bij de onderzoeksrechter worden ingediend, via een uniek portaal of loket worden ingediend en verwerkt, zodat er voor de burger geen twijfel (meer) kan bestaan over hoe en tot wie zij zich moeten richten met haar of zijn klacht over de geïntegreerde politie."*[52]

.....

[49] Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie, 'Zijn alle flikken onbekwaam? De aanpak van integriteit binnen de Belgische politie', Visiedocument 3, maart 2021. p. 71-72.

[50] *Ibidem*, p. 73 – Antwoord van de AIG van 27 september 2022.

[51] Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers, Wetsvoorstel tot invoering van een uniek portaal en uniform klachtenreglement voor het indienen van klachten en aangiften over de politie, 21 februari 2022, DOC 55 2517/001.

[52] *Ibidem*, samenvatting bij het wetsvoorstel.

130. Het wetsvoorstel situeert het uniek portaal voor het indienen van klachten en aangiften tegen de personeelsleden van de geïntegreerde politie bij het Comité P. Door de Commissie Binnenlandse Zaken van de Kamer van volksvertegenwoordigers werd het Comité P gevraagd een schriftelijk advies uit te brengen betreffende het wetsvoorstel. Het Comité P heeft zijn advies op 5 mei 2022 aan de voorzitter van de Commissie Binnenlandse Zaken overgemaakt[53]. Net zoals de AIG (*cf. supra*) onderschrijft het Comité P de wenselijkheid van een dergelijk uniek portaal. Het Comité P juicht dit wetgevend initiatief dat hem zou toelaten zijn observatoriumfunctie ten volle te vervullen dan ook toe[54].

131. Met verwijzing naar het ontoereikende KLFP-systeem (*cf. supra*) wordt in het advies van het Comité P opgemerkt:

> *"In 2021 heeft het Vast Comité P vergaderd met de Algemene Inspectie om na te denken over de toekomst van de KLFP-tool. De twee toezichthouders delen de visie dat om over volledige en betrouwbare gegevens te kunnen beschikken, er moet worden gekozen voor een globaal systeem voor het beheer van de klachten tegen de politie, dat zowel de gegevens van de diensten intern toezicht als de gegevens van het Comité P en van de AIG bevat. Om de goede werking van dit systeem te verzekeren, zouden de politiediensten wettelijk verplicht moeten zijn om het te gebruiken; en dit niet alleen voor de registratie van de klachten maar ook voor het beheer ervan. Zowel het intern als het extern toezicht op de werking van de politiediensten zou hierdoor worden versterkt. Als onafhankelijke externe toezichthouder zou het Vast Comité P instaan voor het beheer van dit systeem, waarvan het ontwerp in overleg met de AIG en de politiediensten zou worden uitgedacht. Dit wetsvoorstel komt bijgevolg tegemoet aan de bezorgdheden en de visie van het Vast Comité P en de AIG met betrekking tot de invoering van een globaal systeem voor het beheer van de klachten tegen de politie."*[55]

132. Wat de architectuur van het te ontwerpen systeem betreft, *'is het Vast Comité P van mening dat dit uniek portaal (…) de vorm zou moeten aannemen van een gemeenschappelijke databank waarop het Comité P, de AIG, het COC en de diensten intern toezicht van de (federale en lokale) politiediensten aangesloten zouden zijn en waarin elk van de partijen wettelijk verplicht zou zijn om op gecentraliseerde wijze en met behulp van een uniforme codering alle*

.....

[53] Advies van 5 mei 2022 van het Vast Comité P over het wetsvoorstel 55-2517 tot invoering van een uniek portaal en uniform klachtenreglement voor het indienen van klachten en aangiften over de politie.

[54] *Ibidem.*

[55] *Ibidem.*

klachten te registeren die zij ontvangt met betrekking tot de geïntegreerde politie'[56].

133. Het uniek portaal zou evenwel niet enkel de klachten gecentraliseerd en uniform moeten registreren maar ook moeten voorzien in het beheer en de opvolging van klachten:

> *"Naast de registratie van de gegevens met betrekking tot de klacht (o.a. de identificatiegegevens van de klager, van de politiedienst en van de betrokken politieambtenaren, de samenvatting en de kwalificatie van de feiten), zouden ook de gegevens met betrekking tot de behandeling van de klacht (onder meer de beslissingen inzake oriëntatie en afsluiting van het dossier) alsook de stukken van het klachtdossier (de aanvankelijke klacht alsook de verschillende brieven en verslagen opgesteld in het kader van de behandeling van de klacht) moeten worden geregistreerd in het uniek portaal. Ook hier is een eenvormige codering van de gegevens vereist voor alle klachten. Het Vast Comité P moet te allen tijde toegang hebben tot de dossiers om de stand van zaken te kunnen nagaan."*[57]

134. Het Comité P merkt daarbij op dat, net zoals dat ook in het wetsvoorstel het geval is, het Comité P niet alle klachten zelf moet behandelen die via het uniek portaal zouden worden ingediend:

> *"Dit wetsvoorstel heeft immers niet tot doel de verschillende interne en externe organen die momenteel bestaan, noch hun bevoegdheden te wijzigen. Het is het uniform klachtenreglement dat de procedure voor de behandeling van de klachten zal bepalen, evenals de criteria voor het toewijzen van de klacht aan deze of gene dienst. Dienaangaande is het Vast Comité P overtuigd van de deugdelijkheid van de aanpak die in de ministeriële rondzendbrief CP3 betreffende organisatiebeheersing in de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus wordt aangenomen. Deze vertrekt van het basisuitgangspunt van responsabilisering en stelt dat het van primordiaal belang is dat de klachten behandeld worden daar waar ze kunnen leiden tot het zo snel mogelijk wegwerken van de oorzaken van of de redenen voor de klachten, namelijk de politiekorpsen en lijnverantwoordelijken - en dit, tenzij er ab initio redenen zijn om niet zo te werk te gaan op basis van overeengekomen criteria, die zouden worden vastgelegd in het uniform klachtenreglement."*[58]

135. In de conclusie van het advies merkt het Comité P op dat dit wetsvoorstel hem: '*in staat moeten stellen om volledige en geactualiseerde gegevens te verkrijgen over het aantal klachten tegen de politie, het soort klachten, de dienst die ze heeft behandeld en het gevolg dat eraan werd voorbehouden, en zo een betrouwbaar beeld te hebben van de werking van de politiediensten en*

[56] *Ibidem.*

[57] *Ibidem.*

[58] Advies van 5 mei 2022 van het Vast Comité P over het wetsvoorstel 55-2517 tot invoering van een uniek portaal en uniform klachtenreglement voor het indienen van klachten en aangiften over de politie.

van de problemen die zich daar voordoen. Naast het statistisch belang, zou de exploitatie van dergelijke gegevens ook de betrouwbaarheid van de thematische analyses vergroten, op basis waarvan het Vast Comité P voorstellen en aanbevelingen formuleert ter attentie van de overheden met betrekking tot de werking van de politiediensten.'[59]

136. Het wetsvoorstel is nog in bespreking in de Commissie Binnenlandse Zaken van de Kamer van volksvertegenwoordigers[60].

3.1.3 Melding van misdrijven - veroordelingen

3.1.3.1 Meldingen van mogelijke misdrijven naar gerechtelijke overheden - veroordelingen

137. Aanwijzingen of vaststellingen dat door politieambtenaren geweld werd gebruikt dat een misdrijf uitmaakt, dienen het voorwerp uit te maken van processen-verbaal die aan het Openbaar Ministerie moeten worden overgemaakt voor verder gevolg[61]. Verder maken de klachten en aangiften die worden ingediend bij leden van het operationeel kader van de politie, evenals de inlichtingen die zij hebben verkregen en de vaststellingen die zij hebben gedaan in verband met misdrijven het voorwerp uit van processen-verbaal die aan de bevoegde gerechtelijke overheid worden overgezonden[62]. Deze klachten, aangiften, inlichtingen en vaststellingen kunnen ook betrekking hebben op mogelijke misdrijven die vallen onder politiegeweld. Ook de leden van de Dienst Enquêtes P die kennis krijgen van een misdaad of een wanbedrijf maken daarvan proces-verbaal op dat door de directeur-generaal van de Dienst Enquêtes P wordt overgemaakt aan de bevoegde gerechtelijke overheid[63]. En ook de operationele leden van de AIG die de bevoegdheid hebben van officier van gerechtelijke politie die kennis krijgen van misdrijven maken daarover proces-verbaal op dat aan de bevoegde gerechtelijke overheid wordt overgemaakt[64].

.....

[59] *Ibidem* - Het Comité merkt daarbij wel op dat er altijd een onbekend aantal klachten tegen de politie zal blijven bestaan die bij andere instanties worden ingediend, zoals de burgemeesters, de ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie, de voorzitter van de Kamer, Unia, de lokale ombudsmannen, enz. Hoewel sommige van deze instanties deze klachten doorverwijzen naar de "traditionele" klachtenmechanismen, is dit niet altijd het geval.

[60] *Cf.* www.dekamer.be, Parlementair Document 55K2517, kalender.

[61] Wet op het Politieambt, art. 15, 1°, evenals de artikelen 8 en 9 van het Wetboek van Strafvordering.

[62] Wet op het politieambt, art. 40.

[63] Wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse, art. 22.

[64] Art. 6 van de wet van 15 mei 2007 op de Algemene Inspectie en houdende diverse bepalingen betreffende de rechtspositie van sommige leden of art. 29 Strafvordering.

138. Ook instanties zoals het Comité P maken ontvangen klachten die betrekking (lijken te) hebben op geweld door de politie dat een misdrijf uitmaakt voor verder gevolg over aan het Openbaar Ministerie.

139. Verder kunnen burgers met klachten of inlichtingen inzake geweld door de politie zich ook rechtstreeks tot het parket richten of zich burgerlijke partij stellen bij de onderzoeksrechter.

140. Hoewel onderhavig toezichtsonderzoek betrekking heeft op beeldvorming en fenomeenanalyse bij de geïntegreerde politie, is het van belang vast te stellen dat ook het Openbaar Ministerie beschikt over statistische analisten die statistische gegevens ontwikkelen over onder meer de opsporing en vervolging van strafzaken door de correctionele parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg en door het federaal parket. Deze statistische analyses ondersteunen het College van procureurs-generaal bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van het strafrechtelijk beleid[65].

141. Naast het Openbaar Ministerie worden ook bij het College van de Hoven en Rechtbanken statistische gegevens ontwikkeld inzake het aantal nieuwe zaken, hangende zaken en afgesloten zaken per burgerlijk jaar, de aard van deze zaken en de manier waarop de dossiers worden afgesloten, onder meer betreffende correctionele zaken op het niveau van de rechtbanken van eerste aanleg en op het niveau van de hoven van beroep[66].

142. De statistische analyses op het niveau van het Openbaar Ministerie en het College van de Hoven en Rechtbanken zouden daarom kunnen bijdragen aan een meer globaal beeld op geweld door de politie, voor zover in deze analyses de hoedanigheid van de dader en de professionele context in beeld kan worden gebracht.

143. In het kader van de voorbereiding van zijn jaarverslag 2021 werd door het Comité P aan het College van procureurs-generaal gevraagd naar het aantal strafdossiers dat werd geopend lastens politieambtenaren, inclusief dus de strafdossiers inzake het gebruik van onrechtmatig geweld door politieambtenaren. In maart 2022 werd door het College van procureurs-generaal geantwoord dat het niet mogelijk was om deze informatie te verstrekken omdat in de informaticatoepassing MaCH die gebruikt wordt bij de parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg geen dergelijke informatie beschikbaar was. Het bleek niet mogelijk om betrouwbare statistieken op te stellen uitgaande van een politieambtenaar als verdachte omdat het coderen van de professionele hoedanigheid van een verdachte in de MaCH-database onvoldoende betrouwbaar is. Bij een bijkomende vraag om toelichting ter zake in het kader van onderhavig onderzoek

.....

[65] https://www.om-mp.be/nl/meer-weten/statistieken - 18 oktober 2021.

[66] https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/college-van-de-hoven-en-rechtbanken#statistiek - 23 november 2021.

antwoordde het College van procureurs-generaal in juni 2022 onder meer: *'De in de MaCH-databank voor het beroep van de verdachten bestemde variabele is een tekstveld dat de medewerkers die voor de codering instaan vrij invullen. Het beroep kan immers niet worden geselecteerd in een dropdownmenu, dat overigens al te uitgebreid zou zijn. De aard van deze variabele (vrij tekstveld) bemoeilijkt bijgevolg het opzoeken van de vermelding "politieambtenaar" in de MaCH-database. De medewerkers die instaan voor de codering kunnen namelijk een politieagent omschrijven met verschillende termen (bv. lid van de politiedienst, politieagent, politieambtenaar, agent, enz.) of kunnen bij vergissing een typefout maken als ze het beroep in het tekstveld invullen (bv. Politie, agent, enz.). Ook is het mogelijk dat ze het beroep niet ingeven omdat dit geen verplichte variabele is bij de registratie van een dossier. Het gebrek aan administratief personeel en het veelvuldige interne personeelsverloop dragen nog bij tot de vastgesteld coderingsproblemen.'*[67]

144. Op de vraag van het Comité P of op het niveau van de parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg op een of andere manier verwerking werd gedaan of gebruik werd gemaakt van de MISI-meldingen die door de politiediensten in de processen-verbaal worden gedaan, antwoordde het College van procureurs-generaal dat dit niet het geval was omdat deze MISI-meldingen in de databank van de politie volledig losstaan van de aan de MaCH-databank gelinkte doorstroming van de processen-verbaal en deze meldingen dan ook niet kunnen worden geraadpleegd en dus ook niet worden gebruikt door het Openbaar Ministerie[68].

145. In het antwoord van het College van procureurs-generaal van 16 juni 2022 wordt vermeld dat het College toen recent een werkgroep had opgericht voor de evaluatie van de omzendbrief COL nr. 10/2017[69] die onder meer met de politie de mogelijkheid onderzoekt *'om de in de MISI-applicatie geregistreerde gegevens te gebruiken om zijn statistische gegevens te verfijnen en de verschillende tekortkomingen weg te werken'*[70]. Bijkomend werd opgemerkt dat *'Momenteel wordt overwogen om zowel een contextvariabele inzake door een politieambtenaar gepleegd geweld in de MaCH-applicatie als een identieke fenomeenvariabele in het informaticasysteem van de politie te creëren. Zo zou het op het niveau van de politie gecodeerde fenomeen inzake door een politieambtenaar gepleegd geweld via de automatische doorstroming kunnen worden overgenomen in de informaticasystemen van de parketten; dit betekent dat zowel de politiediensten als de parketten er zullen moeten op toezien om dit*

.....

[67] Antwoord van het College van procureurs-generaal aan het Vast Comité P *d.d.* 16 juni 2022.

[68] *Ibidem*.

[69] Omzendbrief nr. 10/2017 van het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep (27 november 2017) betreffende de gerechtelijke afhandeling van de gevallen waarin geweld werd gebruikt tegen de politiediensten en deze waarin de politiediensten zelf geweld hebben gebruikt met de dood of een ernstige inbreuk op de lichamelijke integriteit als gevolg.

[70] Antwoord van het College van procureurs-generaal aan het Vast Comité P *d.d.* 16 juni 2022.

fenomeen of deze context te vermelden. Ze zouden hiervoor vooraf kunnen worden gesensibiliseerd via richtlijnen.'[71]

146. Door het College van de Hoven en Rechtbanken werd in maart 2022 aan het Comité P geantwoord dat ze over onvoldoende specifieke statistieken beschikken inzake vonnissen en arresten betreffende geweld door de politie en geweld tegen de politie[72].

147. De Dienst voor het Strafrechtelijk beleid van de FOD Justitie merkte in zijn antwoord van april 2022 aan het Comité P op dat het niet permanent de fenomenen geweld door de politie (en geweld tegen de politie) opvolgt. Deze dienst treedt ter zake op als expert-dienst als daar een specifieke vraag toe is, desgevallend in samenwerking met het College van procureurs-generaal of de politie, of rechtstreeks op vraag van de minister van Justitie. Als referentiekader vermeldt de dienst daarbij onder meer de eerder vermelde Omzendbrief COL 10/2017 van het College van procureurs-generaal[73].

148. Verder merkt de Dienst voor het Strafrechtelijk beleid op dat hij niet beschikt over specifieke statistieken betreffende geweld door de politie (en geweld tegen de politie) omdat de statistieken die er worden opgemaakt gebaseerd zijn op veroordelingen die opgenomen zijn in het strafregister en gebaseerd zijn op de strafrechtelijke kwalificaties van de inbreuken, waarbij er gebrek is aan andere contextuele gegevens. Verder wordt opgemerkt dat het niet mogelijk is om veroordelingen te identificeren op basis van het beroep van de veroordeelde zoals bijvoorbeeld "politieambtenaar", en mocht dat al mogelijk zijn, dan nog zou het probleem zijn te kunnen bepalen of de feiten zich al dan niet in het kader van de uitoefening van de functie hebben voorgedaan. De dienst wijst er wel op dat in artikel 257 van het Strafwetboek voor bepaalde inbreuken verzwarende omstandigheden zijn voorzien als de dader een openbaar ambtenaar of officier is[74]. Als "politiegeweld" werden in het kader van de toepassing van artikel 257 al de wederrechtelijke en willekeurige vrijheids-beroving in aanmerking genomen, evenals de opzettelijke misdrijven tegen de fysieke integriteit (vermeld in de strafwet) en geweld zonder wettig motief[75].

3.1.3.2 Kennisgeving van strafrechtelijke vervolgingen en veroordelingen aan het Vast Comité P

149. Artikel 14 van de organieke wet van 18 juli 1991 voorziet dat het Openbaar Ministerie de voorzitter van het Comité P op de hoogte brengt telkens

.....

[71] *Ibidem*.

[72] Antwoord van het College van de Hoven en Rechtbanken *d.d.* 31 maart 2022.

[73] Antwoord van de Dienst voor het Strafrechtelijk beleid van de FOD Justitie *d.d.* 19 april 2022.

[74] Hierbij moet evenwel worden opgemerkt dat de bepalingen van artikel 257, dat betrekking heeft op misbruik van gezag in het kader van de functie-uitoefening, dus niet enkel van toepassing is op politieambtenaren.

[75] Antwoord van het College van procureurs-generaal aan het Vast Comité P *d.d.* 16 juni 2022.

als tegen een lid van een politiedienst een opsporingsonderzoek of een gerechtelijk onderzoek wordt ingesteld wegens misdaad of wanbedrijf.

150. Datzelfde artikel 14 bepaalt dat de procureur-generaal en de auditeur-generaal aan de voorzitter van het Comité P een kopie sturen van de vonnissen en arresten betreffende misdaden en wanbedrijven begaan door de leden van de politiediensten.

151. Verder bepaalt artikel 26 van de wet dat elk lid van een politiedienst dat een misdaad of een wanbedrijf gepleegd door een lid van een politiedienst vaststelt daarover een informatief verslag opstelt dat binnen de 15 dagen aan de directeur-generaal van de Dienst Enquêtes P dient te worden overgemaakt.

152. Ook deze informatiestromen zouden het Comité P moeten toelaten om binnen het kader van zijn wettelijke opdrachten een analyse te maken van het fenomeen van geweld door de politie, teneinde voorstellen te formuleren om de werking van de politiediensten te verbeteren.

153. Wat de informatiestroom betreft vanuit de gerechtelijke overheden in het kader van het art. 14 van de organieke wet van 18 juli 1991, diende het Comité P evenwel – ondanks initiatieven om dit te stimuleren – vast te stellen dat deze niet steeds optimaal verloopt en dat de meldingsplicht die op grond van art. 14 berust bij de verschillende parketten *de facto* regelmatig vergeten wordt[76].

154. In het jaarverslag 2019 van het Comité P is een analyse opgenomen inzake de verwerking van de aanmeldingen van gepleegde misdaden of wanbedrijven door politieambtenaren in het kader van art. 26 van de organieke wet van 18 juli 1991[77]. Daarbij werd evenwel opgemerkt dat met betrekking tot de vermelde cijfers er geen conclusies kunnen worden getrokken over de 'politiecriminaliteit' als specifiek fenomeen omdat lang niet alle inbreuken die door politieambtenaren worden gepleegd via dit informatiekanaal worden gemeld.

3.1.4 Tucht

155. Het onrechtmatig gebruik van dwang of geweld door een politieambtenaar kan een tuchtvergrijp uitmaken en aanleiding geven tot een tuchtstraf[78].

.....

[76] Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Jaarverslag 2021, p. 47-48.

[77] Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Jaarverslag 2019, p. 39-41.

[78] Artikel 3 van de wet van 13 mei 1999 houdende het tuchtstatuut van de personeelsleden van de politiediensten (*BS* 16 juni 1999) bepaalt dat elke handeling of gedraging, zelfs buiten de uitoefening van het ambt, die een tekortkoming aan de beroepslichten uitmaakt of die van aard is de waardigheid van het ambt in het gedrang te brengen een tuchtvergrijp is en aanleiding kan geven tot het opleggen van een tuchtstraf.

156. Artikel 14bis van de organieke wet van 18 juli 1991 bepaalt dat de bevoegde tuchtrechtelijke overheden het Comité P maandelijks omstandig op de hoogte brengen van enige tucht- of ordemaatregel die is uitgesproken tegen een lid van een politiedienst. Ook wat deze bepaling betreft, dient het Comité P evenwel vast te stellen dat het niet over betrouwbare cijfers beschikt omdat blijkbaar niet alle informatie hem wordt meegedeeld[79].

157. Daarnaast kan worden opgemerkt dat de wet van 13 mei 1999 houdende het tuchtstatuut van de personeelsleden van de politiediensten en het koninklijk besluit van 26 november 2001 tot uitvoering van de wet van 13 mei 1999 houdende het tuchtstatuut van de personeelsleden van de politiediensten voorzien in de creatie door de voorzitters van de kamers van de tuchtraad, in samenwerking met de diensten die rechtstreeks afhangen van de commissaris-generaal van de federale politie, van een jurisprudentiegegevensbank inzake tucht.

158. Het voormelde koninklijk besluit bepaalt verder dat de voorzitters van de kamers van de tuchtraad jaarlijks een verslag uitbrengen aan de ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie met vermelding van de feiten en de uitgesproken straffen[80]. De minister van Binnenlandse Zaken dient het jaarverslag onder meer te bezorgen aan[81]:

- de commissaris-generaal van de federale politie;
- de voorzitter van de Vaste Commissie van de Lokale Politie;
- de inspecteur-generaal van de federale politie en van de lokale politie;
- de voorzitter van het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten.

159. Deze informatiestroom werd in het kader van onderhavig onderzoek niet verder bevraagd. In elk geval ontvangt de voorzitter van het Vast Comité P geen dergelijke jaarverslagen.

3.2 Informatiestromen inzake geweld tegen politie

160. Zoals inleidend werd opgemerkt, valt de opvolging van het fenomeen geweld tegen de politie niet onder het bevoegdheidsdomein van het Vast Comité P. Het Vast Comité P kan in het kader van zijn bevoegdheden echter wel opvolgen op welke wijze de geïntegreerde politie dit fenomeen opvolgt en aanpakt.

161. Na analyse van de relevante regelgeving en informatie houden we voor de beeldvorming en fenomeenanalyse inzake geweld tegen de politie rekening

.....

[79] *Cf.* (niet gepubliceerd) advies van 5 mei 2022 van het Vast Comité P over het wetsvoorstel 55-2517 tot invoering van een uniek portaal en uniform klachtenreglement voor het indienen van klachten en aangiften over de politie.

[80] *Ibidem*, artikel 65ter.

[81] *Ibidem*, artikel 32.

met drie informatiestromen. Dit zijn de informatiestromen in het kader van de omzendbrief GPI 62 en MISI en in het kader van processen-verbaal die hiervoor al aan bod zijn gekomen bij het geweld door de politie. Daarnaast is er ook een informatiestroom die zich hoofdzakelijk situeert in het kader van de regelgeving inzake het welzijn op het werk.

162. Tijdens de uitvoering van dit onderzoek werd de ministeriële omzendbrief GPI 100 van 24 november 2022 betreffende het gebruik van geweld tegen leden van de geïntegreerde politie verspreid waarin onder meer wordt gewezen op het belang te kunnen beschikken over goede informatie met betrekking tot deze informatiestromen, reden waarom we deze omzendbrief eerst kort toelichten.

3.2.1 Ministeriële omzendbrief GPI 100 van 24 november 2022 betreffende het gebruik van geweld tegen leden van de geïntegreerde politie

163. De recente omzendbrief GPI 100 betreffende het gebruik van geweld tegen leden van de geïntegreerde politie moet bijdragen tot een integraal beleid en aanpak van het geweld tegen politiemensen[82]. Deze aanpak berust op verschillende pijlers die in de omzendbrief verder worden toegelicht, namelijk de preventie, de begeleiding van de personeelsleden en hun familie, het strafrechtelijke en burgerrechtelijke aspect en de administratieve procedures die kunnen worden opgestart.

164. In de omzendbrief wordt onder geweld verstaan een situatie die voor de leden van de geïntegreerde politie schadelijke gevolgen veroorzaakt, psychisch of fysiek, of voor hun goederen, waarbij één enkel voorval volstaat om als geweld te worden beschouwd. Het betreft daarbij gewelddaden door derden, tijdens de uitoefening van de functie of omdat men lid is van de geïntegreerde politie.

165. Wat de preventie betreft, is, aldus de omzendbrief, een goede registratie van het grootste belang omdat een doeltreffende preventie en aanpak van geweld tegen politiemensen steunt op een correcte beeldvorming van het fenomeen. De registratie en melding van feiten, de monitoring van de gegevens en de mededeling ervan aan de verschillende belanghebbende partijen moeten toelaten om de genomen preventiemaatregelen bij te sturen. In dat kader wordt in de omzendbrief daarbij gewezen op de informatieverwerking in het kader van de voormelde informatiestromen:

> *'De leidinggevenden dienen hun personeelsleden daarom op te leggen om alle feiten van geweld tegen politiemensen correct te registreren in de programma's die daarvoor voorzien zijn. Deze feiten moeten tevens vastgelegd worden in processen-verbaal met duidelijke vermelding van gewelddaden tegen een politiemedewerker. Er moet een kwaliteits-*

.....

[82] *BS* 8 december 2022.

controle van de in dit verband opgestelde pv's worden ingevoerd om ervoor te zorgen dat de informatie concreet, correct en volledig is.

En dit naast de specifieke meldingsverplichting zoals voorzien in de GPI 62 van 14 februari 2008 betreffende de bewapening van de Geïntegreerde Politie, gestructureerd op twee niveaus, met het daarin gemaakte onderscheid naar finaliteit van de melding.

Personeelsleden die het slachtoffer zijn van gewelddaden hebben ook de mogelijkheid om hun werkgever anoniem te informeren over de feiten waarvan ze het slachtoffer zijn via het register van feiten van derden. Deze registratie stelt de werkgever in staat om de meest geschikte preventiemaatregelen te nemen om feiten van geweld te beperken.

Via de tool MISI wordt een algemeen beeld en een monitoring van het fenomeen tot stand gebracht. MISI is een registratietool, geïntegreerd in ISLP en FEEDIS, waarmee geweld tegen politiemensen snel en gemakkelijk kan worden geregistreerd. Een regelmatige evaluatie van dit algemeen beeld laat toe om de aanpak van geweld, indien nodig, bij te sturen.'

166. In de omzendbrief wordt verder ook nog vermeld dat het ook belangrijk is *'dat de gemonitorde cijfers duidelijk en structureel worden meegedeeld aan de verschillende overheden, zodat zij op de hoogte blijven van het algemeen beeld en de ontwikkeling van de situatie.'* Ook de representatieve vakorganisaties dienen deze cijfers te ontvangen.

3.2.2 Meldingen in het kader van de omzendbrief GPI 62 en MISI

<u>Beschouwingen betreffende de aard van het te melden geweld tegen de politie</u>

167. In de omzendbrief GPI 100 wordt verwezen naar de melding van incidenten inzake geweld tegen de politie in het kader van de omzendbrief GPI 62, wat impliceert dat de bepalingen van deze omzendbrief ook daarop van toepassing zijn. Verder kan worden opgemerkt dat - zoals hiervoor vermeld - in de omzendbrief GPI 48 wordt bepaald dat op basis van de meldingen in het kader van de omzendbrief GPI 62 door de Cel Gevaarsituaties (nu het Departement Geweldbeheersing van de ANPA en in de toekomst blijkbaar de cel 'Team Use of Force') systematische analyses dienen te gebeuren van een aantal gebeurtenissen. Naast gebeurtenissen die betrekking hebben op geweld door de politie betreft het ook gebeurtenissen inzake geweld tegen de politie, namelijk:

- elk gebruik van een wapen (vuurwapen of niet) of bijzondere technieken (gevechtssporten) tegen politieambtenaren in dienst, zelfs indien deze geen gebruik hebben gemaakt van hun bewapening;

- elk gebruik van intentioneel geweld tegen politieambtenaren in dienst, dat een werkonbekwaamheid heeft veroorzaakt.

168. We brengen echter ook in herinnering dat met verwijzing naar de bepalingen van het artikel 17 van het koninklijk besluit van 3 juni 2007 betreffende de bewapening van de geïntegreerde politie - waarin wordt vermeld dat de personeelsleden, los van het gerechtelijk of administratief onderzoek, aan de functionele overheid waarvan ze afhangen onverwijld elk schietincident moeten melden alsook elke diefstal, elk verlies of beschadiging van de bewapening die hen werd gegeven - de omzendbrief GPI 62 bepaalt dat elke gebeurtenis die gepaard gaat met gewelddaden waarbij al dan niet gebruik is gemaakt van de politiebewapening, interventietechnieken of -tactieken, het voorwerp zal uitmaken van een meldingsplicht. Uit deze bepalingen komt niet expliciet naar voor dat ze ook betrekking hebben op geweld tegen de politie.

169. Ook in de tijdelijke nota CG 2020/5310 die – wat de federale politie betreft – de omzendbrief GPI 62 moest verduidelijken - werd niet expliciet vermeld dat de te melden incidenten ook betrekking kunnen hebben op geweld-daden tegen politieambtenaren.

170. Deze onduidelijkheden verklaren wellicht mee de grote discrepantie inzake aantal meldingen GPI 62 enerzijds en MISI anderzijds, niet alleen wat betreft geweld door de politie (*cf. supra*) maar vooral wat betreft geweld tegen de politie, zoals blijkt uit de onderstaande cijfers:

JAAR	AANTAL MELDINGEN GPI 62[83]	MISI AANTAL PV GEWELD DOOR DE POLITIE	MISI AANTAL PV GEWELD TEGEN DE POLITIE[84]
2019	236	1453	8472
2020	302	1483	9170
2021	413	1331	8451
2022	390	1271	7523

171. Wat MISI betreft, brengen we in herinnering dat bij de opmaak van aanvankelijke processen-verbaal in ISLP of in FEEDIS de mogelijkheid is voorzien dat een vakje 'Geweld tegen de politie' wordt aangevinkt, automatisch of manueel. Het vakje wordt automatisch aangevinkt als bij de opmaak van het PV bepaalde misdrijfkwalificaties worden geselecteerd (opzettelijke slagen en verwondingen, weerspannigheid, bedreigingen, …) in combinatie met de

.....

[83] Meldingen ontvangen door CGWB – geen onderscheid inzake geweld door de politie en geweld tegen de politie.

[84] Cijfers afkomstig van DGR/DRI: ISLP-extractie MISI via MISI – stand van zaken op 27 februari 2023.

hoedanigheid van het slachtoffer (lid van de federale politie, lid van de lokale politie) zoals ook opgenomen bij de redactie van het proces-verbaal.

172. Wat het manueel aanvinken betreft, werd in de voormelde interne politiepublicatie DRI NEWS van 20 juni 2017 vermeld: Geweld tegen de politie. Vink dit vak aan bij elke situatie waar er fysiek en/of psychisch geweld wordt gebruikt (zelfs wanneer dit geen werkonbekwaamheid tot gevolg heeft) tegen een lid van de geïntegreerde politie tijdens de uitoefening van zijn ambt of in die hoedanigheid. In de interne politiepublicatie DRG NEWS van 27 juni 2017 wordt vermeld: Geweld tegen de politie. Dit verwijst naar artikel 32ter van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk. Maar ook lichtere vormen van geweld waarmee men tijdens de uitoefening van zijn ambt wordt geconfronteerd vallen hieronder', waarbij dan wordt verwezen naar een verslag van een werkgroep geweld tegen politieambtenaren – luik sensibilisatie, preventie en opleiding van september 2012, van de federale politie, zonder verdere toelichting.

<u>Beschouwingen betreffende de verwerkte informatie in het kader van de MISI-meldingen</u>

173. Het manueel aanvinken van het vakje 'geweld tegen de politie' heeft niet tot gevolg dat in het proces-verbaal of op enige andere plaats of in enig ander gelinkt document bijkomende informatie moet worden toegevoegd betreffende bijvoorbeeld de aard van het aangewende geweld, de persoon of personen die het geweld hebben aangewend, de personen die het voorwerp waren van het geweld, de gevolgen van het aangewende geweld of de context of gebeurtenis in het kader waarvan het geweld werd aangewend.

174. Maar ook wanneer het vakje 'geweld tegen de politie' automatisch wordt aangevinkt, is de informatie die verder mee verwerkt wordt gelimiteerd tot informatie uit een aantal voorgestructureerde velden in het PV. Meer gedetailleerde contextinformatie die in een vrij veld wordt toegevoegd wordt niet mee verwerkt. DRI doet voor deze verwerking ook enkel een statistische verwerking (*cf*. rubriek 3.1.1.5); indien CGWB en ANPA (Departement Geweldbeheersing) verder kwalitatief onderzoek wensen te doen op basis van informatie die ze ontvangen in het kader van MISI, moeten ze zich wenden tot de betreffende zone of dienst van de federale politie.

175. We brengen in herinnering dat in dat kader door CGWB in onderhavig onderzoek werd opgemerkt dat ze geen MISI-gegevens verwerken en ze met deze gegevens weinig kunnen doen gezien het ontbreken van de contextgegevens.

Betreffende de MISI-rapporten

176. Zoals hiervoor vermeld, wordt de informatie uit de aanvankelijke processen-verbaal vervolgens verwerkt in rapporten 'Melding van incidenten i.v.m. geweld tegen en door politieambtenaren'.

177. In de rubriek 3.1.1.5. hebben we met betrekking tot deze rapporten al een aantal bedenkingen geformuleerd die er in essentie op neerkwamen dat de informatie in de MISI-rapporten niet alleen zeer summier is wat de feiten in de grafieken betreft, maar dat de grafieken zich wegens gebrek aan duiding ook moeilijk laten interpreteren.

178. Zo stellen we voor geweld tegen de politie vast dat in de staafgrafiek van de top 5 van de meest voorkomende inbreukgroepen (feitcodes of kwalificaties) het aantal feiten wordt vermeld gegroepeerd in hoofdcategorieën/klassen. Dit betreft bijvoorbeeld de volgende hoofdcategorieën:

'Misdrijven tegen de openbare veiligheid/bedreigingen'
'Misdrijven tegen gezag van de overheid/smaad'
'Misdrijven tegen gezag van de overheid/weerspannigheid'
'Dronkenschap en alcohol/openbare dronkenschap'

Hebben de eerste drie van deze hoofdcategorieën nog betrekking op feiten die onder geweld tegen de politie vallen, dan is dit niet het geval voor de categorie inzake dronkenschap. Wanneer er bijvoorbeeld 203 feiten worden vermeld in de hoofdcategorie 'Dronkenschap en alcohol/openbare dronkenschap', dan zegt dit blijkbaar vooral iets over de gebeurtenis in het kader waarvan er geweld is gebruikt tegen de politie eerder dan over de aard van het geweldfeit. De hoofd-categorieën zijn met andere woorden niet eenduidig afgebakend.

3.2.3 Welzijnswetgeving

179. Hiervoor werd al toegelicht dat voor de melding van gebeurtenissen in het kader van de omzendbrief GPI 62 aan CGWB verwezen wordt naar de verwerking van de resultaten van de analyses in de actieplannen inzake veiligheid en voorkoming van arbeidsongevallen, waarmee dus een link gelegd wordt naar de bepalingen opgenomen in de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en van de bepalingen van de Codex over het welzijn op het werk. Deze regelgeving voorziet evenwel in specifieke procedures waarbij informatie over (onder meer) geweldsincidenten waarvan politiemensen slachtoffer zijn - en er sprake kan zijn van een arbeids-ongeval - wordt gemeld en verwerkt.

3.2.3.1 Melding van arbeidsongevallen

180. De wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn op het werk van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de Codex over het welzijn op het werk bepalen ook dat bij (ernstige) arbeidsongevallen waarvan een werknemer

het slachtoffer is – en dat door deze wordt gemeld – er ook wordt voorzien in een doormelding naar de preventieadviseur of de dienst voor preventie en bescherming op het werk, met daarin een korte beschrijving van de omstandigheden van het ongeval[85].

181. Een dergelijke doormelding kadert binnen de maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk. Desgevallend worden de omstandigheden van het ongeval onderzocht, de oorzaken vastgesteld en worden er preventiemaatregelen voorgesteld om herhaling te voorkomen. Daarvan wordt verslag bezorgd aan onder meer de werkgever[86].

182. Hierbij moet opnieuw worden opgemerkt dat deze bepalingen enerzijds van toepassing zijn op de federale politie als werkgever maar anderzijds ook op elke afzonderlijke lokale politiezone.

Beschouwingen en vaststellingen

183. Wat de federale politie betreft, merkt CGWB op dat het melden van arbeidsongevallen nog op papier gebeurt waarna er vervolgens een proces start waarbij e-mails worden verzonden via verschillende diensten en directies, aangezien een aantal actoren in het proces tussenkomen. CGWB merkt daarbij op dat elk van deze actoren zijn eigen database beheert, wat leidt tot een veelheid aan verschillende databanken die niet met elkaar verbonden zijn en er dus een probleem is op het niveau van het inzamelen van gegevens. Dit heeft onder meer tot gevolg dat het moeilijk is om snel statistieken op te stellen inzake arbeidsongevallen die zouden moeten toelaten om correcte antwoorden te geven op parlementaire vragen enerzijds en om een permanent en vooral exact zicht te hebben op de tendensen inzake arbeidsongevallen anderzijds.

184. CGWB heeft daarom in het kader van het jaarlijks actieplan van de federale politie voor het jaar 2022 ook voorgesteld dit meldingsproces te optimaliseren[87]. Daardoor zouden de meldingen en de verwerking ervan op een meer geautomatiseerde wijze kunnen verlopen en zouden er betrouwbare statistieken kunnen worden opgemaakt. Ook dit projectvoorstel werd evenwel niet verder uitgewerkt (*cf. supra*).

185. Door CGWB werd in het kader van dit onderzoek ook gewezen op het structureel gegeven dat er bij de geïntegreerde politie evenveel informatiestromen zijn inzake arbeidsongevallen als er werkgevers zijn, namelijk de federale politie en elke lokale politiezone, wat onder meer een globale

.....

[85] Artikel 94 van de wet betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en Boek I, Titel 6 van de Codex over het welzijn op het werk.

[86] *Ibidem*.

[87] *Cf*. projectfiche van CGWB *PAA 2022/automatisation du processus « accidents du travail »* - 5.

beeldvorming bemoeilijkt. Dit is trouwens ook het geval voor de meldingen in het kader van het register van feiten door derden.

3.2.3.2 Meldingen in het kader van het register van feiten van derden

186. Zoals hiervoor vermeld, wordt de werkgever in het kader van het welzijn van zijn werknemers op het werk geacht aan risicobeheer te doen. In dat kader dienen werkgevers van wie de werknemers bij de uitvoering van hun werk in contact komen met andere personen op de werkplaats ook bijkomend aandacht te besteden aan risico's die daarbij kunnen ontstaan ten aanzien van de eigen werknemer. In dat kader moet de werkgever een register van feiten van derden bijhouden.

187. In dit register van feiten van derden kunnen werknemers – anoniem of niet - een melding doen van onder meer feiten van geweld op het werk die werden veroorzaakt door andere personen. Elke medewerker van de lokale en de federale politie die bijgevolg in het kader van de uitvoering van het werk meent het slachtoffer te zijn van geweld door een derde kan een dergelijke melding doen. De melding is niet verplicht.

188. Het register van feiten van derden wordt bijgehouden door de vertrouwenspersoon of de preventieadviseur psychosociale aspecten. De gegevens die in dat kader worden aangemeld worden dus verwerkt in functie van de risicoanalyse met het oog op het nemen van de passende preventie-maatregelen om de psychosociale risico's op het werk te voorkomen[88].

189. Bestemmeling van de analyseresultaten is uiteindelijk de werkgever die de bevindingen moet integreren in het risicobeheer met het oog op het nemen van gepaste preventiemaatregelen in het kader van het welzijn op het werk van zijn werknemers.

190. Hierbij moet worden opgemerkt dat ook deze bepalingen van toepassing zijn enerzijds op de federale politie als werkgever en anderzijds op elke afzonderlijke lokale politiezone, wat betekent dat elk van deze werkgevers een dergelijk register dient aan te houden.

<u>Beschouwingen en vaststellingen</u>

191. CGWB stelt vast dat ondanks sensibiliserings- en communicatiecampagnes het aantal geregistreerde meldingen van feiten door derden wat de federale politie betreft niet beantwoordt aan de realiteit op het terrein, *i.c.* dat het aantal dergelijke meldingen zeer marginaal is.

.....

[88] Codex over welzijn op het werk, artikelen I.3-2 en I.3-3. Opgemerkt dient te worden dat de toegang tot het betreffende register beperkt is tot de werkgever, de preventieadviseur psychosociale aspecten, de vertrouwenspersoon en de preventieadviseur belast met de leiding van de interne dienst.

192. CGWB heeft daarom in het kader van het jaarlijks actieplan van de federale politie voor het jaar 2022 ook voorgesteld dit meldingsproces te optimaliseren waarbij zou worden nagegaan of dit kan worden gekoppeld aan de MISI-informatieflux[89]. Daardoor zouden de meldingen en de verwerking ervan op meer geautomatiseerde wijze kunnen verlopen en zouden er betrouwbare statistieken kunnen worden opgemaakt. Ook dit projectvoorstel werd evenwel niet verder uitgewerkt (*cf. supra* – projectfiche inzake automatisering van de melding van veiligheidsincidenten).

3.2.4 Meldingen van misdrijven naar de gerechtelijke overheden - veroordelingen

193. Wat de misdrijven inzake geweld tegen de politie betreft, zullen de processen-verbaal in hoofdzaak afkomstig zijn van de lokale politie en de federale politie.

194. De processen-verbaal worden overgemaakt aan de bevoegde gerechtelijke autoriteiten, in het bijzonder aan het Openbaar Ministerie.

195. Op een proces-verbaal dat betrekking heeft op feiten van geweld tegen een lid van een politiedienst moet op het proces-verbaal de specifieke vermelding 'geweld tegen een lid van de politiediensten' worden vermeld. Deze richtlijn is immers opgenomen in de Omzendbrief nr. 10/2017 van het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep (27 november 2017) betreffende de gerechtelijke afhandeling van de gevallen waarin geweld werd gebruikt tegen de politiediensten en deze waarin de politiediensten zelf geweld hebben gebruikt met de dood of een ernstige inbreuk op de lichamelijke integriteit als gevolg[90]. De administratieve diensten van het parket moeten deze vermelding ook registreren in het bijhorende contextveld bij de codering van de informatie in de processen-verbaal in de MaCH-databank van de parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg. Deze richtlijnen zijn zowel van toepassing op gevallen van geweld tegen een lid van de politiediensten met het overlijden of een arbeidsongeschiktheid van meer dan 4 maanden tot gevolg als op gevallen van fysiek geweld dat heeft geleid tot een arbeidsongeschiktheid van 4 maanden of minder, fysiek geweld zonder arbeidsongeschiktheid, smaad of bedreigingen[91].

196. In het antwoord van het College van procureurs-generaal aan het Comité P in het kader van onderhavig onderzoek wordt evenwel vermeld dat bij

.....

[89] *Cf.* projectfiche van CGWB *PAA 2022 – MISI - 4.*

[90] Deze vermelding houdt dus geen verband met het aanvinkvakje 'geweld tegen de politie' dat is voorzien in het kader van MISI.

[91] In de omzendbrief wordt ter zake een onderscheid gehanteerd dat betrekking heeft op de verdere opvolging van de dossiers wat de strafvervolging betreft.

de codering in de MaCH-databank bij de parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg dit contextveld niet systematisch wordt ingevuld.

197. Bijkomend wordt door het College van procureurs-generaal opgemerkt dat in de MaCH-databank de voor het beroep van het slachtoffer bestemde variabele (net zoals het beroep van de verdachte – *cf. supra*) een vrij tekstveld is dat op het niveau van de parketten niet systematisch wordt ingevuld. Ook wanneer het gevallen betreft van door de strafwet beschermde slachtoffers (leden van de politiediensten, slachtoffers zoals vermeld in artikel 410bis van het Strafwetboek) wordt er geen verder onderscheid gemaakt inzake het beroep van het slachtoffer in het kader van de codering. Er is bij de codering in de MaCH-databank ook een contextvariabele voorhanden op basis waarvan de parketten kunnen aangeven dat het gaat om geweld ten aanzien van een politieambtenaar, maar ook deze variabele wordt, aldus het College, niet systematisch ingevuld[92]. Het College merkt dan ook op:

> *"De statistische gegevens waarover het openbaar Ministerie beschikt, hebben bijgevolg betrekking op alle beschermde slachtoffers, zonder dat hierbij een onderscheid kan worden gemaakt op grond van het beroep van politieambtenaar, enerzijds, en op het aantal dossiers waarvoor de contextvariabele werd ingevuld, anderzijds. Door de ontoereikende codering van deze variabelen schetsen deze data bijgevolg geen waarheidsgetrouw beeld van het fenomeen."*

198. Er worden, aldus het College, evenwel regelmatig extracties gemaakt van statistische gegevens uit de MaCH-databank om parlementaire vragen of vragen van externe organisaties of vakbonden, enz. te beantwoorden en om de in de omzendbrief COL 10/2017 bepaalde richtlijnen, en dus het ter zake gevoerde strafrechtelijk beleid, te evalueren. Dat er doorgaans toch nog statistieken kunnen worden opgemaakt komt omdat men de parketten rechtstreeks om informatie vraagt als blijkt dat deze gegevens niet in overeenstemming zijn met de richtlijnen (bijvoorbeeld door een gebrek aan codering), aldus het College.

199. Het College van procureurs-generaal heeft de *supra* vermelde werkgroep opdracht gegeven om de problemen in kaart te brengen en zo efficiënt mogelijke oplossingen aan te reiken. Het is daarbij onder meer de bedoeling om naast de creatie van contextvariabelen inzake geweld door de politie, geweld tegen de politie met arbeidsongeschiktheid tot gevolg en geweld tegen de politie waar geen sprake is van een arbeidsongeschiktheid op het niveau van de codering bij de parketten, ook drie fenomeenvariabelen aan te maken op het niveau van de politiediensten voor dezelfde categorieën. Daarbij is het ook de bedoeling om

.....

[92] Bijkomend is het, aldus het College van procureurs-generaal, bovendien door het gebrek aan een aangepaste variabele bij de codering onmogelijk om een onderscheid te maken tussen slagen en verwondingen die hebben geleid tot een arbeidsongeschiktheid van minder of meer dan 4 maanden, waarvoor in de omzendbrief COL 10/2017 naargelang het geval wel een verschillend strafrechtelijk beleid is voorzien (*cf. supra*).

het op technisch vlak mogelijk te maken om de in de fenomeenvariabele ingevulde informatie terug te koppelen naar de automatische doorstroming (tussen de politie en de parketten), aldus het College.

200. In de rubriek 3.1.3. die betrekking heeft op geweld door de politie hebben we al verwezen naar de antwoorden die door het College van de Hoven en Rechtbanken en de Dienst voor het Strafrechtelijk beleid van de FOD Justitie aan het Comité P werden overgemaakt. De opmerkingen die daar werden vermeld zijn ook van toepassing in het kader van het geweld tegen de politie en komen er in essentie op neer dat de informatie die er statistisch wordt verwerkt niet toelaat om te differentiëren op basis van het beroep van de dader en/of het slachtoffer.

3.3 Bevindingen van de bevraging van lokale politiezones

201. Zoals *supra* vermeld, werden in een laatste fase van het onderzoek nog 11 lokale politiezones schriftelijk bevraagd. Deze bevraging had tot doel om de bevindingen uit de vorige fases te verifiëren en verder uit te diepen, reden waarom we de ontvangen informatie hier in een afzonderlijke rubriek weergeven. De politiezones werden onder meer bevraagd naar de inhoud van de GPI 62-meldingen, de uitvoering van deze meldingen, de MISI-meldingen (codering van geweld via ISLP), de interne verwerking van informatie over het gebruik van geweld en de contacten met de federale politiediensten inzake de GPI 62- en MISI-meldingen. We brengen in herinnering dat gezien het beperkte aantal aangeschreven zones, deze informatie niet representatief is voor het geheel van de politiezones, maar de informatie laat toch toe om tendensen te onderkennen in de antwoorden.

3.3.1 Definitie van gewelddaden vermeld in de GPI 62

202. De meeste bevraagde politiezones zijn van mening dat de aard van de incidenten die moeten worden gemeld, anders gezegd de definitie van "gewelddaden" vermeld in de omzendbrief GPI 62 onvoldoende duidelijk is. Ze zijn het er allemaal over eens dat er een beoordelingsmarge is die grotendeels berust op de persoonlijke opvatting van de betrokken politieambtenaren.

203. In het bijzonder rijst de vraag of de aanwending van geweld en fysieke dwang al dan niet valt onder het toepassingsgebied van deze omzendbrief en zo ja, welke lading deze terminologie juist dekt. Hoewel geweld een vrij duidelijk concept lijkt[93], is dwang meer voor interpretatie vatbaar. Gaande van het gewoon doen stilstaan op basis van een bevel, over de toepassing van deze dwangmiddelen tegen een persoon die geen enkele weerstand biedt tot het boeien en het fouilleren tijdens oproer bijvoorbeeld, heeft dit begrip een andere inhoud en kadert het in zeer verschillende contexten.

.....

[93] In het Nederlands is "geweld" trouwens de enige term om zowel 'force' als 'violence' aan te duiden.

204. Hoewel sommige respondenten bij lezing van de GPI 62 van oordeel zijn dat alle feiten waarbij geweld of dwang werd gebruikt in theorie zouden moeten worden gemeld, geloven ze bijna allemaal dat zo'n ruime toepassing van de melding niet haalbaar is. Dit zou immers neerkomen op het systematisch melden van elk geval van handboeien aanleggen, zelfs van elk geval van doen stilstaan, wat ondenkbaar is, meer in het bijzonder voor de grote zones, wanneer men rekening houdt met de jaarlijkse statistieken (tot enkele duizenden gevallen).

205. De meeste politiezones beslissen dus om zich te beperken tot de ernstigste feiten, wat over het algemeen terug te voeren is tot de incidenten gelinkt aan het gebruik van een (individueel of collectief) dienstwapen, waarbij onder wapen niet enkel een vuurwapen moet worden verstaan maar ook een *non lethal* wapen (FN 303 en taser), soms met inbegrip van de pepperspray en/of de wapenstok, of zelfs de inzet van een politiehond. Het waarschuwingsschot en het louter in de hand nemen van het wapen behoren al dan niet tot de te melden feiten, naargelang men deze bijzondere gevallen beschouwt als "wapengebruik".

206. Sommige zones wettigen die strikte interpretatie door te verwijzen naar het KB van 3 juni 2007 betreffende de bewapening van de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus[94], waarop de ministeriële omzendbrief GPI 62 gebaseerd is, of naar de ministeriële omzendbrief GPI 48 betreffende de opleiding en training in geweldbeheersing voor de personeelsleden van het operationeel kader van de politiediensten[95].

207. Er dient te worden verduidelijkt dat deze redenering zowel geldt voor de grote en meer verstedelijkte zones als voor de kleinere en landelijke zones, ook al rechtvaardigen de grootste zones ze meer in het bijzonder door de hoge frequentie van aanhoudingen (en dus van het aanleggen van boeien en andere vormen van de aanwending van dwang) waarmee ze worden geconfronteerd.

.....

[94] Art. 17 van dat KB bepaalt dat *"Los van de gerechtelijke of administratieve onderzoeken moeten de personeelsleden aan de functionele overheid waarvan ze afhangen onverwijld elk schietincident melden alsook elke diefstal, elk verlies of elke beschadiging van de bewapening die hen werd toegekend"*.

[95] Deze omzendbrief voorziet immers in punt 6 een verplichting tot statistische analyse van gebeurtenissen die gepaard gaan met ernstige gewelduitingen met als doel *"zo nauwkeurig mogelijk de verschillende vormen van gewelduitingen en hun evolutie te onderscheiden, teneinde permanent de interventietactieken en politie-technieken te kunnen aanpassen evenals het aanleren ervan"*. Wat het geweld door de politiediensten betreft, wordt onder de gebeurtenissen in kwestie verstaan *"elk intentioneel gebruik van een vuurwapen door politie-ambtenaren, uitgezonderd de schietoefeningen; elk accidenteel vuurwapengebruik door politieambtenaren; elk intentioneel gebruik van neutraliserende middelen door politieambtenaren, voor individuele verdediging"*. Wat het geweld tegen politiediensten betreft, gaat het om *"elk gebruik van een wapen (vuurwapen of niet), of bijzondere technieken (gevechtssporten) tegen politieambtenaren in dienst, zelfs indien deze geen gebruik hebben gemaakt van hun bewapening; elk gebruik van intentioneel geweld tegen politieambtenaren in dienst, die een werkonbekwaamheid heeft veroorzaakt"*.

208. Andere politiezones hebben een ietwat, soms zelfs veel uitgebreidere opvatting van incidenten die de moeite waard zijn om te melden, in die zin dat zij er, in verschillende mate, de incidenten die gepaard gaan met het gebruik van dwang en geweld aan toevoegen. Rekening houdend met de context en/of de gevolgen van het gebruik van dwang en geweld, komen zij dan tot het compromis om te melden (1) wat de "gewone" fysieke dwang overstijgt (zoals boeien zonder gebruikt geweld), met name alle gevallen waarin een bijzondere verdedigings- of arrestatietechniek (armklem, op de grond leggen, …) is gebruikt (meer bepaald om het boeien veilig te stellen), (2) de situaties die ernstige gevolgen hebben veroorzaakt (aanslagen op de persoonlijke levenssfeer, slagen en verwondingen), of nog (3) per geval, op basis van een omgevingsanalyse in een managementaanpak die steunt op het risicobeheer (bijvoorbeeld als men denkt dat de interventie ter discussie zou kunnen worden gesteld door de burger, een getuige, …).

209. Slechts één respondent overweegt, op basis van nieuwe richtlijnen die worden uitgewerkt, om over te gaan tot de administratieve melding van elk incident dat gepaard gaat met fysieke dwang. De zone in kwestie stelt zich evenwel vragen bij de haalbaarheid van deze benaderingswijze gelet op de werklast voor de politieambtenaren en op de capaciteit die nodig is voor de verwerking van de informatie op het niveau van de bestemmelingen van de meldingen.

210. Daarentegen merken we op dat één van de bevraagde politiezones geen enkele GPI 62-melding doet, maar de ernstigste feiten (vuurwapengebruik en arbeidsongevallen ingevolge feiten van weerspannigheid) intern analyseert, op het niveau van het Centrum voor geweldbeheersing.

211. Een andere zone vermeldt een bijzonderheid: worden eveneens gemeld de incidenten die verband houden met de ministeriële omzendbrief GPI 81[96], met name de incidenten die zich hebben voorgedaan tijdens de interventie van Bijzondere Bijstandseenheden (BBE) en de incidenten in een context van "Excited Delirium Syndrome" (EDS). De zone rechtvaardigt deze praktijk door het feit dat het gaat om specifieke situaties waarin men kan verwachten dat er dwang en geweld zal moeten worden gebruikt.

212. Met betrekking tot (mondelinge en/of psychologische) bedreigingen zijn alle bij het onderzoek betrokken politiezones het erover eens dat ze niet hoeven te worden opgenomen bij de te melden feiten, waarbij enige uitzondering kan worden gemaakt voor de bedreigingen die gepaard gaan met het gebruik van dwang en/of geweld.

.....

[96] Omzendbrief GPI 81 van 21 juli 2014 betreffende het algemene referentiekader van 'Bijzondere Bijstand' in de lokale politie.

213. Wat het wettige of onwettige karakter van het gebruik van geweld betreft, verklaart de grote meerderheid van de bevraagde politiezones dat de meldingen in beide gevallen moeten plaatsvinden. Voor één van de respondenten dienen de meldingen daarentegen te worden beperkt tot de gevallen van wettig gebruik van geweld, vanuit het principe dat elk gebruik van dwang en geweld dat is vermeld in een proces-verbaal ambtshalve als wettig moet worden beschouwd. Een andere zone acht het weinig waarschijnlijk dat de situaties waarin er onwettig gebruik is gemaakt van geweld zullen worden gemeld, want dit zou betekenen dat de betrokken politieambtena(a)r(en) zichzelf zou(den) beschuldigen.

3.3.2 Uitvoering van de GPI 62-meldingen

214. Afgezien van twee politiezones, waarin men enkel verwijst naar de omzendbrief GPI 62 als dusdanig, hebben alle andere bevraagde zones schriftelijke interne richtlijnen aangenomen ter uitvoering van de verplichting tot melding die in die omzendbrief is vervat. Sommige van die richtlijnen zijn zopas herzien, worden bijgewerkt of zullen binnenkort worden bijgewerkt.

215. Zoals al opgemerkt, maakt één van de tijdens het onderzoek benaderde zones geen enkele melding over aan DGR zoals voorzien in de omzendbrief GPI 62, maar registreert ze de incidenten op basis van een "interne" melding om haar eigen analyse uit te voeren. Die zone heeft daartoe een richtlijn aangenomen die, in tegenstelling tot de bovengenoemde richtlijnen die van algemene strekking zijn[97], als bijzonderheid heeft dat de verplichting tot (interne) melding wordt beperkt tot een specifieke dienst, *in casu* het Peloton Anti-Banditisme (PAB)[98].

216. Wat de drager van de melding betreft, beschikken alle bij het onderzoek betrokken zones over een specifiek formulier, op één uitzondering na[99]. Dit is hetzij een document dat overeenstemt met het formulier F18 dat wordt gebruikt op het niveau van de federale politie, hetzij een model waarvan de inhoud over het algemeen aansluit bij het formulier F18 (soms wat meer, soms wat minder gedetailleerd), of sporadischer een veel nauwkeuriger en volledige document[100].

.....

[97] De richtlijnen in kwestie zijn van toepassing op alle operationele diensten.

[98] Niettemin is voorzien dat de verplichting tot melding wordt uitgebreid naar de andere operationele diensten; daarover zijn besprekingen aan de gang op het niveau van de Directie van de zone.

[99] De zone die de uitzondering op de regel is, voorziet evenwel dat er in de plaats van een meldingsformulier een verslag wordt opgesteld.

[100] Daarbij moet een groot aantal rubrieken worden ingevuld, waaronder, naargelang de betrokken zone, het type uitgevoerde dienst/opdracht, de kledij (burger of uniform) die de betrokken politieambtenaren droegen, de eventueel gebruikte beschermingsmiddelen, een beschrijving van de houding, van het gedrag en van de staat (dronkenschap, intoxicatie, …) van de betrokken persoon, een beschrijving van de gebruikte bewapening alsook allerlei bijzonderheden afhankelijk van het type wapen (individuele of collectieve spray, wapenstok, taser, FN 303, vuurwapen, voorwerp/hond/voertuig/ander gebruikt als wapen), de al dan niet aanwezigheid

In werkelijkheid hebben sommige zones twee versies van het formulier, naargelang het gaat om de melding van gewelddaden of van verlies/vernietiging van bewapening of materieel. Opmerkelijk bij één van de respondenten is dat de zone beschikt over drie verschillende formulieren met betrekking tot het gebruik van respectievelijk het vuurwapen, de pepperspray en de wapenstok.

217. Afhankelijk van de zones moet er naast het (de) formulier(en) al dan niet een verslag worden opgesteld waarin het relaas wordt gedaan van het incident. Een zone vermeldt, naast het meldingsformulier GPI 62, dagelijkse verslagen betreffende feiten van geweld die worden opgesteld door de dienst Informatie, Analyse en Kennisbeheer en worden overgemaakt aan de Directie van het Personeel. Los van de GPI 62, gebeurt het ook dat een specifieke melding is voorzien (op basis van bijzondere richtlijnen) voor het gebruik van de taser.

218. Het kanaal voor de overmaking van de melding verschilt van zone tot zone. De meldingsformulieren en/of -verslagen kunnen over het algemeen worden ingevuld door de betrokken politieambtenaar of door zijn functionele overste, alvorens ze, naargelang het geval, worden overgemaakt aan de dienst Geweldbeheersing, aan de verantwoordelijke van de monitoren Geweld-beheersing of de beheerder van de bewapening, aan de dienst Dispatching (ZDP), aan de OBP-officier met wachtdienst of aan de Directeur operaties, aan de Dienst Gespecialiseerde Ondersteuning, of nog aan de Korpschef.

219. De eerste bestemmelingen van de meldingen maken ze daarna intern over, doorgaans aan de Korpschef en aan een of meer van de volgende diensten die nog niet werden geïnformeerd: de dienst Geweldbeheersing, de OBP-officier met wachtdienst of de Directeur operaties, de dienst Preventie en bescherming op het werk of de Preventieadviseur, de Directie van het personeel, de Dienst Intern Toezicht, en soms de Burgemeester of het Politiecollege. Een zone in het bijzonder vermeldt een meer specifieke functie, *in casu* de Coördinator operationele conflicthantering.

220. De verzending van de melding aan de Algemene directie van het middelenbeheer en de informatie (DGR) gebeurt hetzij rechtstreeks door haar eerste bestemmeling, hetzij in de volgende fase, via één van de voornoemde diensten. Zoals eerder opgemerkt, stuurt één van de bevraagde politiezones geen enkele melding aan de bestemmelingen voorzien in de GPI 62, omdat die informatie intern wordt verwerkt.

.....

van een voorafgaande waarschuwing, de omstandigheden en de omgeving bij het wapengebruik, de gevolgen voor de fysieke integriteit maar ook de materiële schade, enz. Er kunnen ook rubrieken voorzien zijn die verband houden met de gedane opvolging, zoals het PV-nummer, de maatregelen genomen door de hiërarchie, de bestuurlijke maatregelen (arbeidsongeval, register van feiten van derden) of nog de aanvraag van psychosociale begeleiding.

221. Meer specifiek inzake het gebruik van de toepassing van bestuurlijke politie "BePad"[101] voor de melding van geweldsincidenten die zich hebben voorgedaan tijdens manifestaties blijkt dat ongeveer de helft van de bevraagde politiezones er gebruik van maken, waarbij de incidenten tegen de politie over het algemeen worden vermeld in de debriefingsverslagen over de gebeurtenissen. Het aantal geregistreerde gevallen zou echter zeer beperkt zijn. Er dient te worden opgemerkt dat de melding via die toepassing al dan niet gepaard gaat met een melding die tezelfdertijd wordt gedaan aan DGR (wat betekent dat in sommige zones BePad wordt gebruikt ten koste van de melding volgens de kanalen die door de omzendbrief GPI 62 zijn voorzien).

222. Een respondent verduidelijkt bovendien dat voor grootschalige manifestaties een samenvattend proces-verbaal wordt opgesteld van alle gerechtelijke feiten die werden gepleegd tijdens de massabijeenkomst en dat dit proces-verbaal voor verder gevolg wordt overgemaakt aan de referentiemagistraat.

3.3.3 Coderen van feiten van geweld in de MISI-toepassing

223. De meeste politiezones die aan het onderzoek hebben deelgenomen, zijn van mening dat de aard van de feiten die het voorwerp moeten uitmaken van een MISI-melding via de ISLP-toepassing niet voldoende duidelijk is, in die zin dat, net zoals voor de GPI 62-meldingen, de begrippen geweld en dwang voor interpretatie vatbaar zijn. Daaruit vloeit voort dat het voor de politieambtenaren niet altijd makkelijk is om te weten wanneer de juiste vakjes (geweld door/tegen de politie) manueel moeten worden aangevinkt wanneer ze de processen-verbaal coderen in het ISLP-programma (in het geval waarin deze selectie niet automatisch wordt uitgevoerd op basis van de inhoud van bepaalde rubrieken).

224. Slechts drie zones hebben ter zake interne richtlijnen uitgewerkt. De eerste zone geeft een beknopte definitie van wat moet worden verstaan onder geweld door en geweld tegen de politie[102], terwijl de tweede zone, naast een

.....

[101] BePad is een vattingsprogramma voor het beheer van gebeurtenissen, personen, groeperingen en fenomenen die een belang of een risico (kunnen) vertonen voor de openbare orde (openbare veiligheid, rust, gezondheid en netheid). BePad centraliseert alle bestuurlijke gegevens van de federale politie en van de lokale politie; het doel is ervoor te zorgen dat iedereen met een en hetzelfde programma kan werken, waardoor de vatting, het beheer en het delen van informatie kan worden geharmoniseerd.

[102] In werkelijkheid heeft de zone in kwestie twee aparte richtlijnen aangenomen met betrekking tot het geweld tegen de politie enerzijds en het geweld door de politie anderzijds. In het eerste geval komt het er voor de politieambtenaren op aan om *alle situaties van fysiek en/of psychisch geweld* te registreren, en dit zelfs als er geen arbeidsongeschiktheid uit voortvloeit. In het tweede geval wordt gevraagd om alle incidenten te registreren die *grosso modo* beantwoorden aan de definitie die weergegeven is in de omzendbrief GPI 62 (elke vorm van (geoorloofd) geweld, met inbegrip van het gebruik van wapens (vuurwapens, wapenstok, pepperspray, taser, …) en de aanwending van interventietechnieken en -tactieken). Er wordt verduidelijkt dat het louter gebruik van handboeien niet wordt beschouwd als geweld.

algemene definitie, een lijst voorziet van gerechtelijke feiten (voor geweld tegen de politie)[103]. De derde zone beroept zich voor het geweld door en het geweld tegen de politie respectievelijk op de GPI 48[104] en op de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers[105], dit zonder evenwel duidelijk aan te geven voor welk type van feiten het vakje "geweld door" of "geweld tegen" de politie manueel moet worden aangevinkt in het ISLP-programma. Ondanks die richtlijnen bestaat er bijgevolg nog veel onzekerheid op het vlak van de manuele selectie van de contextvelden.

225. Andere zones die niet beschikken over eigen richtlijnen beroepen zich op een nota die in 2017 is gepubliceerd door de Directie van de politionele informatie en de ICT-middelen (DRI)[106] en waarin ook een definitie in algemene bewoordingen van geweld tegen de politie[107] en geweld door de politie[108] is opgenomen.

Er dient te worden onderstreept dat in de drie bovenvermelde interne richtlijnen en in de nota van DRI geweld tegen de politie zowel fysiek geweld als psychisch geweld (bedreigingen, intimidatie, …) omvat, terwijl het veld geweld door de politie beperkt blijft tot fysiek geweld.

226. Het merendeel van de bevraagde politiezones verklaart dat er een zekere controle wordt uitgeoefend met betrekking tot de selectie van de rubrieken "geweld door" of "geweld tegen" bij het coderen van processen-verbaal in ISLP, waarbij deze controle meestal de verantwoordelijkheid is van de hoofd-

.....

[103] Een en dezelfde richtlijn werd opgesteld betreffende geweld tegen de politie en geweld door de politie. Voor geweld tegen de politie wordt verwezen naar een lijst van gerechtelijke feiten (smaad, weerspannigheid, slagen en verwondingen, …) alsook naar feiten van geweld die kunnen beantwoorden aan strafrechtelijke kwalificaties (zoals bijten, krabben of spuwen, in toepassing van art. 328bis van het Strafwetboek) alsook, ruimer gezien, naar *"elke situatie waarin er sprake is van fysiek en/of psychisch geweld"*. Voor geweld door de politie gaat het erom *"elke situatie waarin een politieambtenaar een vorm van geweld heeft gebruikt"* te registreren.

[104] Ministeriële omzendbrief GPI 48 betreffende de opleiding en training in geweldbeheersing voor de personeelsleden van het operationeel kader van de politiediensten.

[105] Wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk. Geweld op het werk wordt erin gedefinieerd als *"elke feitelijkheid waarbij een werknemer of een andere persoon waarop deze afdeling van toepassing is psychisch of fysiek wordt bedreigd of aangevallen bij de uitvoering van het werk"*.

[106] DRI News nr. 204, 20 juni 2017.

[107] Met name *"elke situatie waarin fysiek en/of psychisch geweld wordt gebruikt (zelfs wanneer dit geen werkonbekwaamheid tot gevolg heeft)"*.

[108] *In casu "alle incidenten waarbij er door een lid van de geïntegreerde politie enige vorm van (wettelijk) geweld wordt gebruikt"*.

inspecteur en vervolgens van de functioneel beheerder[109]. Sommige zones brengen ook intern het belang van de naleving van de procedure in herinnering.

227. Met betrekking tot de mogelijkheid om het aantal contextrubrieken voorzien in het ISLP-systeem uit te breiden, zodat de informatie betreffende de feiten van geweld uitvoerig kan worden beschreven en genuanceerd met het oog op een betere analyse, zijn de meeste respondenten van oordeel dat de administratieve last gelinkt aan het gebruik van het systeem al vrij hoog is, waardoor elke aanvulling op een zekere weerstand zou kunnen botsen, vooral op het niveau van de grote zones die met veel meer incidenten te maken krijgen. Ze voegen eraan toe dat elke bijkomende codering in elk geval gepaard zou moeten gaan met een betere voorlichting omtrent de nagestreefde finaliteiten en de verwachte meerwaarden.

228. Meer in het algemeen roept het naast elkaar bestaan van twee meldingskanalen enkele vragen op, waarbij sommige zones wachten op verduidelijking over wat er moet worden gemeld respectievelijk in toepassing van de GPI 62 en/of in het kader van MISI.

3.3.4 Omvang van de GPI 62- en MISI-meldingen

229. Alle zones die in de loop van het onderzoek werden gecontacteerd, zijn het erover eens dat de GPI 62-meldingen heel wat minder talrijk zijn dan de MISI-meldingen. Op basis van een exhaustieve lezing van de GPI 62 zou een dergelijk verschil echter niet mogen worden opgemerkt. De respondenten leggen uit dat er rekening moet worden gehouden met het feit dat, wat MISI betreft, de geweldsincidenten over het algemeen worden verstaan als ook psychische aspecten omvattend en niet enkel fysieke aspecten zoals voor de GPI 62-meldingen, waardoor MISI bijgevolg een ruimere reikwijdte heeft dan de GPI 62.

230. Belangrijker is dat deze situatie wordt voorgesteld als zijnde hoofdzakelijk gelinkt aan het gebrek aan duidelijke definitie van het begrip geweld die vermeld is in de GPI 62 en aan de beperkte interpretatie die eraan werd gegeven voor de uitvoering van de meldingen. Vaak is deze interpretatie, met verwijzing naar het KB van 3 juni 2007 of naar de GPI 48, terug te voeren tot het gebruik van de bewapening en tot de incidenten die gevolgen hebben gehad voor de fysieke integriteit (slagen en verwondingen). Zoals al aangehaald, is deze beperkende visie grotendeels gebaseerd op praktische overwegingen, *in casu* het feit dat het, gelet op het grote aantal feiten en op de ermee gepaard gaande verwerkingstijd, nagenoeg onmogelijk is om alle incidenten waarbij dwang of geweld in ruime zin is gebruikt aan te geven[110]. Formulieren en verslagen

[109] Wetende dat de interpretatiemarge die de verbalisanten hebben ook geldt voor de controleurs.

[110] Een politiezone geeft zelfs toe dat er op haar niveau een slecht begrip is geweest van de inhoud van de GPI 62 en van de richtlijnen betreffende MISI, in die zin dat men dacht dat de meldingsplicht beperkt was, respectievelijk tot het gebruik van het dienstwapen en tot geweld door de politie.

opstellen voor GPI 62-meldingen is immers veel tijdrovender dan coderen in MISI, wat gebeurt door de registratie van de processen-verbaal in het ISLP-systeem en niet de uitvoering van een bijkomende taak vereist. De werklast is dus duidelijk een rem op de GPI 62-meldingen.

231. Het niet kennen van de procedures, een slechte interne communicatie hieromtrent en een gebrek aan opvolging zijn andere factoren die werden aangehaald om het geringe aantal GPI 62-meldingen te verklaren[111].

232. Er wordt ook gewag gemaakt van een zekere terughoudendheid om de geweldsincidenten tegen burgers te rapporteren, omdat dit voor de betrokken politieambtenaren inhoudt dat ze zich daarna zullen moeten rechtvaardigen.

233. Een ander element dat naar voren wordt geschoven is het gebrek aan reactiviteit van de bestemmelingen van de GPI 62-meldingen, waarbij het merendeel van de bevraagde zones verklaart dat ze nooit enige feedback hebben gekregen van DGR, CGWB en/of ANPA ingevolge de gedane meldingen. Een grotere betrokkenheid van deze partners ten aanzien van de politiezones en een betere communicatie over de verwerking van de meldingen en de concrete meerwaarde die eruit voortvloeit, heeft nochtans een impact op de geneigdheid om te melden.

234. Wat MISI betreft, zien de meeste respondenten geen belemmeringen voor de meldingen, tenzij het gebrek aan duidelijke richtlijnen voor de gevallen waarin de contextvelden “geweld door” en “geweld tegen” de politie manueel moeten worden geselecteerd. We merken echter een vrij duidelijke tendens op om de feiten van geweld door de politie minder (niet) te melden. Dit heeft enerzijds te maken met de weigering om zichzelf te beschuldigen en anderzijds met de perceptie, in hoofde van de politieambtenaren, dat de daden van geweld en dwang die rechtmatig zijn gesteld in het kader van hun opdrachten (tijdens oproer bijvoorbeeld) *an sich* niet mogen worden beschouwd als geweld.

3.3.5 Interne verwerking van informatie over het gebruik van geweld

3.3.5.1 GPI 62-meldingen

235. De meeste bevraagde politiezones vermelden een interne opvolging van de informatie die vergaard wordt via de GPI 62-meldingen[112]. Wanneer het gebrek aan opvolging wordt gemotiveerd, dan wordt erop gewezen dat zich op het

[111] In tegenstelling tot de algemene tendens meent een politiezone dat de meldingsprocedure goed gekend is, correct toegepast wordt en gecontroleerd wordt door de hiërarchie, in elk geval als men zich beroept op de oude richtlijnen die een meer beperkende melding oplegden. De vraag zal zijn of, op basis van de nieuwe richtlijnen die een ruimere melding vereisen, dezelfde doeltreffendheid zal worden vastgesteld.

[112] Op het niveau van één van de bevraagde zones bevindt deze opvolging zich nog in de projectfase. Er is sprake van de invoering van “debriefings n.a.v. bijzondere situaties”, waarin ook aandacht zal zijn voor de opvolging van de GPI 62-incidenten. De modaliteiten van die opvolging zijn niet nader bepaald.

grondgebied van de zone zelden incidenten voordoen en op het feit dat de risico-analyse betreffende de opleidingen geweldbeheersing voldoende wordt bevonden om de risico's te beheersen[113].

236. Volgens de zones wordt de informatie betreffende het gebruik van geweld verwerkt via een analyse op het niveau van de dienst Geweldbeheersing (of van de verantwoordelijke van de monitoren Geweldbeheersing), de Dienst Intern Toezicht, de dienst Preventie en bescherming op het werk, de paritaire groep "Arbeidsongevallen" voorgezeten door de Preventieadviseur[114], de dienst Gespecialiseerde ondersteuning of nog de Officier belast met de kwaliteit. Deze opvolging streeft over het algemeen een dubbel doel na: enerzijds, snel en geval per geval reageren op incidenten door een debriefing te houden met de betrokken politieambtenaren en de betrokken interne partners (volgens de zones, de monitor of de dienst Geweldbeheersing en/of de Dienst Intern Toezicht, de Preventieadviseur, …) om de balans op te maken van het verloop van de feiten, de gestelde daden en de overeenstemming met het wettelijk kader (naleving van noodzakelijkheids-, proportionaliteits- en subsidiariteitsbeginsel) en anderzijds, voluit na te denken op langere termijn, rekening houdend met alle incidenten die zich hebben voorgedaan gedurende een bepaalde periode, om te beoordelen of het nodig is om bepaalde processen aan te passen (procedures, opleidingen, logistieke aspecten, …).

237. Er dient te worden benadrukt dat de geanalyseerde informatie uiteraard deze is die betrekking heeft op de feiten die het voorwerp uitmaken van een GPI 62-melding, wat, zoals *supra* vermeld, nogal verschilt van zone tot zone, waarbij de feiten in kwestie zich hetzij kunnen beperken tot de incidenten waarbij een wapen is gebruikt, hetzij een veel ruimere reikwijdte kunnen hebben. Een politiezone vermeldt een bijzonderheid, namelijk dat alle feiten van geweld waarvan er camerabeelden zijn door het Centrum voor geweld-beheersing worden geanalyseerd, indien nodig met een debriefing.

238. Sommige zones hebben overigens meer belangstelling voor de incidenten die hebben geleid tot een arbeidsongeval, vandaar de medewerking van de preventieadviseur of de Interne dienst voor preventie en bescherming op het werk. In een context die deze van de GPI 62 overstijgt haalt een respondent de oprichting van een controle- en auditdienst aan. Deze dienst, die wordt voor-gesteld als een belangrijke speler in het risicobeheer, zal meer bepaald tot doel hebben om de falende processen te identificeren en er lessen uit te trekken om

.....

[113] Een van de bij het onderzoek betrokken zones verklaart dat ze geen opvolging doet van de GPI 62-meldingen, zonder daarvoor een reden te geven. Ze vermeldt daarentegen dat er een jaarverslag (ter attentie van de AIG) wordt opgesteld met betrekking tot de interventies van de Bijzondere Bijstandseenheden, alsook dat er een opvolging is voorzien van de MISI-meldingen.

[114] Paritaire groep waaraan ook de HRM-directeur, de verantwoordelijke van de dienst Opleiding en de verant-woordelijke van de cel Geweldbeheersing deelnemen, alsook een vertegenwoordiger van elke representatieve vakbond.

de processen aan te passen (inclusief ingevolge de analyse van de GPI 62-incidenten).

3.3.5.2 MISI-meldingen

239. Slechts twee politiezones verklaren dat ze een opvolgingssysteem hebben ingevoerd voor de MISI-meldingen, en dit meer in het bijzonder wat het geweld tegen de politie betreft. De eerste zone maakt driemaandelijks aan de Interne dienst voor preventie en bescherming op het werk de lijst over van de processen-verbaal waarvoor het vakje "geweld tegen de politie" werd geselecteerd. Deze dienst focust op de incidenten met arbeidsongevallen, om nuttige preventie-maatregelen te kunnen nemen. De tweede zone baseert zich op de MISI-meldingen en de arbeidsongevallenaangiften om een jaarlijks verslag op te stellen in het kader van de preventie en het welzijn op het werk. Voor elk MISI-incident stelt de zone bovendien aan de betrokken personeelsleden begeleiding voor, zowel op administratief en juridisch vlak als op psychosociaal vlak (stressteam).

240. Als reden waarvoor de andere zones niet in een dergelijke opvolging voorzien wordt hoofdzakelijk verwezen naar het gebrek aan context-informatie[115], waardoor de MISI-gegevens enkel kwantitatief kunnen worden verwerkt.

241. Los van de MISI-meldingen, wijst een politiezone op het feit dat het Centrum voor geweldbeheersing, op basis van de opgestelde processen-verbaal, een analyse maakt van de feiten van geweld die van belang zijn voor de debriefing of voor de aanpassing van tactieken, waarbij indien nodig wijzigingen worden aangebracht aan de opleidings- en trainingsprogramma's alsook aan de procedures.

3.3.5.3 Arbeidsongevallen en register van feiten van derden

242. Alle bij het onderzoek betrokken zones leggen uit dat de arbeids-ongevallenaangiften intern worden verwerkt, meestal op het niveau van de Preventieadviseur of van de Interne dienst voor preventie en bescherming op het werk, en dit om in staat te zijn om passende preventiemaatregelen te kunnen nemen. De feiten van geweld die hebben geleid tot een arbeidsongeschiktheid worden dus in dit verband in aanmerking genomen.

243. Verscheidene politiezones verklaren dat voor dergelijke feiten de informatie ook wordt meegedeeld aan de dienst Geweldbeheersing (of aan elke andere intern bevoegde gesprekspartner, zoals de Coördinator operationele

[115] De gegevens die in het ISLP-programma worden geregistreerd in verband met de MISI-meldingen beperken zich tot een selectie van rubrieken (en tot het manueel aanvinken van het vakje "geweld door" of "geweld tegen" de politie wanneer deze selectie niet automatisch gebeurt); het is niet bedoeld om contextelementen afkomstig uit de processen-verbaal te coderen.

conflicthantering of de Dienst Gespecialiseerde ondersteuning) zodat er een analyse kan worden gemaakt op het vlak van de technieken en procedures Geweldbeheersing en er eventueel wijzigingen aan kunnen worden aangebracht.

244. Wat het register van feiten van derden betreft, voor zover er één is binnen de politiezone[116], blijkt uit de verstrekte antwoorden dat dit in het algemeen weinig wordt gebruikt. Dit register zou immers nog altijd vrij onbekend zijn, ondanks de informatie die soms gepubliceerd is op de intranetsite of de SharePoint van de zone, de ter zake verspreide dienstnota's, de herinneringen en de eventueel georganiseerde sensibiliseringsacties. Een ander verklarend element ligt in het feit dat de politieambtenaren niet altijd overtuigd zouden zijn van de meerwaarde van die bijkomende administratieve taak[117].

245. Een zone is een uitzondering op de algemene tendens want ze hanteert een proactieve benadering, namelijk op basis van de dagelijkse verslagen over feiten van geweld[118] neemt de Directie van het Personeel contact op met de betrokken collega's om hen te vragen het register van feiten van derden systematisch in te vullen, waarna er een opvolging wordt verzekerd door de preventieadviseurs. Gelet op de werklast zou deze procedure ondanks alles niet altijd worden nageleefd en, om de opvolging ervan te vergemakkelijken, werd in 2022 beslist dat zij niet meer zou worden toegepast voor de incidenten van niet-gewapende weerspannigheid.

3.3.5.4 Andere vormen van interne verwerking

246. Verscheidene politiezones vermelden dat ze psychosociale begeleiding aanbieden aan politieambtenaren die het slachtoffer zijn van feiten van geweld, meer bepaald via het stressteam, en soms zelfs bij afwezigheid van arbeids-ongeval (als gevolg van een emotionele shock bijvoorbeeld). Er is ook sprake van een administratieve (ongevalaangifte, …) en juridische (rechtsbijstand) opvolging. In dit verband verwijzen twee zones specifiek naar de toepassing van de ministeriële omzendbrief GPI 100 van 24 november 2022 betreffende het gebruik van geweld tegen leden van de Geïntegreerde Politie[119].

.....

[116] Twee politiezones verstrekken geen informatie over het bestaan van zo'n register en een andere zone legt uit dat ze er op het ogenblik niet over beschikt omdat het concept zich nog in de projectfase bevindt.

[117] Om die aarzeling weg te nemen, zijn sommige zones van plan om meer de nadruk te leggen op het gebruik van dit register en zijn meerwaarde voor de analyse van de ingezamelde gegevens.

[118] Zie *supra*: verslagen betreffende feiten van geweld die dagelijks worden opgesteld door de dienst Informatie, Analyse en Kennisbeheer en per mail worden overgemaakt aan DHR Personeelszorg.

[119] Zoals *supra* vermeld, kadert deze omzendbrief in de uitvoering van een integraal beleid en aanpak van het geweld tegen politiemensen en beoogt ze hen passende zorg te bieden (op psychosociaal, administratief en juridisch vlak).

3.3.6 Contacten met de bevoegde diensten van de federale politie

247. De uitwisselingen tussen de politiezones en de Nationale Politieacademie (ANPA) of andere diensten die zich bezighouden met de opleiding op nationaal niveau blijken erg zeldzaam te zijn. Slechts drie politiezones halen dergelijke uitwisselingen aan, hetzij op initiatief van de monitoren Geweldbeheersing in het kader van een of andere opleiding of ingevolge een bijzonder incident, hetzij op initiatief van de ANPA om inlichtingen in te winnen over goede praktijken. Een andere zone vermeldt de deelname van haar verantwoordelijke Geweldbeheersing aan het netwerk van specialisten van het de cel 'Team Use of force' van de federale politie (DRP/Opleidingsmanagement), om de problemen die worden ondervonden met bepaalde technieken of benaderingen te kunnen bespreken.

248. Twee respondenten wijzen bovendien op het bestaan van informele contacten op lokaal niveau, respectievelijk tussen hun preventieadviseurs en die van andere zones, met betrekking tot het middelenbeheer in het kader van de geweldbeheersing, en tussen hun monitoren Geweldbeheersing en die van andere zones, in de context van opleidingen die worden georganiseerd door de politiescholen.

249. De betrekkingen tussen de politiezones en de Interne directie voor preventie en bescherming op het werk (CGWB) blijken nagenoeg onbestaande te zijn. Slechts één zone vermeldt een contactname met die dienst, die trouwens zonder gevolg is gebleven.

250. De preventiefiches opgesteld door CGWB, die gepubliceerd zijn op de SharePoint van de geïntegreerde politie, lijken daarentegen gekend te zijn door het merendeel van de bevraagde politiezones[120]. Ze verklaren er, regelmatig of af en toe[121], kennis van te nemen om meer bepaald inlichtingen in te winnen over de preventiemaatregelen, om te vermijden dat sommige ongevallen zich nogmaals voordoen en om de veiligheidsregels in herinnering te brengen. Hoewel die fiches meestal interessant en nuttig worden bevonden, ziet men er soms de concrete draagwijdte of de relevantie in termen van representativiteit[122] niet van in.

251. Niettegenstaande er informatie ter beschikking wordt gesteld op globaal niveau, wordt er geen gewag gemaakt van enige meer geïndividualiseerde feedback vanwege het federale niveau over de gedane GPI 62-meldingen, wat

.....

[120] Twee van de bevraagde politiezones verklaren dat ze geen kennis hebben van deze fiches, terwijl twee andere zones daaromtrent geen informatie meedelen.

[121] In dat geval worden de fiches vooral geraadpleegd voor de ernstigste feiten (EDS, …).

[122] Dit gelet op het geringe volume van meldingen in verhouding tot alle geweldsincidenten die zich voordoen, wat betekent dat de analyses die CGWB verricht niet gebaseerd zijn op een volledig overzicht van de problematiek.

soms wordt ervaren als een gebrek aan betrokkenheid of op zijn minst een rem op de motivatie om de meldingsinspanningen voort te zetten. Door dit gebrek aan reactie kan de inhoud van de meegedeelde gegevens indien nodig niet worden bijgestuurd noch verfijnd.

252. Een soortgelijke vaststelling wordt gedaan met betrekking tot de MISI-meldingen, waarbij de gebruikers geen feedback krijgen over de overgemaakte gegevens, wat vragen kan oproepen omtrent het nut van het proces, met het risico dat dit minder nauwkeurig zou worden toegepast.

3.3.7 Opmerkingen en suggesties met betrekking tot de problematiek van de GPI 62- en MISI-meldingen

253. De meeste politiezones die werden bevraagd in het kader van dit onderzoek zijn van mening dat de inhoud van de GPI 62-meldingen moet worden verduidelijkt en dat er een regelgevend kader moet worden aangenomen waarin duidelijke en gedetailleerde richtlijnen voorzien zijn teneinde uniformiteit in de meldingspraktijken te kunnen waarborgen.

254. Gelet op het aantal geweldsincidenten en feiten waarbij dwang en geweld is gebruikt, vinden sommige zones bovendien dat men realistisch moet blijven wat de rapportagevereisten betreft en zich moet beperken tot de ernstigste feiten (die waarin een wapen is gebruikt en/of de fysieke integriteit is aangetast), omdat de systematische melding van de aanwending van dwang een onbeheersbare werklast met zich meebrengt, zowel op het niveau van de politiezones als op het niveau van de diensten van de federale politie die de gegevens moeten verwerken.

255. In het algemeen tonen de bevraagde zones ook belangstelling voor meer feedback van de federale politie naar aanleiding van de overgemaakte meldingen, waarbij die feedback de vorm zou moeten aannemen van concrete elementen die kunnen worden toegepast in de realiteit op het terrein (aanpassen van procedures, technieken en opleidingen, …). Er moet meer zin worden gegeven aan de meldingsplicht (welke meerwaarde heeft zij in de praktijk?) om de motivatie om incidenten te melden hoog te houden.

256. Met betrekking tot deze motivator onderstreept een politiezone meer in het bijzonder de noodzaak om een ruimere aanpak uit te werken voor het beheer van geweld door en tegen de politie, waarbij ook Justitie betrokken wordt. Het gevoel van straffeloosheid (wat het geweld tegen de politie betreft) zet immers een rem op de meldingen, die als volkomen nutteloos worden aanzien als ze, later in de strafrechtsketen, geen aanleiding geven tot het opleggen van straffen. Het feit dat het politieoptreden in twijfel kan worden getrokken als gevolg van de gedane meldingen (met betrekking tot geweld door de politie) versterkt nog de twijfel omtrent de doeltreffendheid van het systeem.

257. Uit de antwoorden van de bevraagde zones blijkt ook dat er initiatieven zouden kunnen worden genomen op de volgende vlakken:

- de invoering van een uniek meldingsformulier om de inhoud van de meldingen te harmoniseren en hun latere verwerking te vergemakkelijken;
- de implementatie van een elektronisch rapportagesysteem;
- de mogelijkheid om zich als bestemmeling aan te melden voor een informatiebulletin (newsletter) over de thematiek welzijn op het werk (met inbegrip van het aspect geweld tegen de politie) en/of de bekendmaking door CGWB van de publicatie van nieuwe fiches op de site van de geïntegreerde politie.

4. Conclusies

258. Het opzet van dit toezichtsonderzoek was na te gaan wat de stand van zaken is bij de GPI inzake de beeldvorming en fenomeenanalyse betreffende geweld door de politie en geweld tegen de politie met betrekking tot (1) het verzamelen van de ter zake relevante gegevens en (2) de verdere aanwending van de verzamelde gegevens. In het kader van het onderzoek werden daarom verschillende informatiestromen onderzocht die betrekking hebben op geweld door de politie, geweld tegen de politie of beide fenomenen.

4.1 Omzendbrief GPI 62 en MISI

259. Wat de melding van incidenten in het kader van de ministeriële omzendbrief GPI 62 en de MISI-applicatie betreft, kan het volgende worden geconcludeerd.

260. Het begrip “daden van geweld” dat is opgenomen in de ministeriële omzendbrief GPI 62 is niet duidelijk gedefinieerd, zodat er bij de politie-ambtenaren die de meldingen moeten doen ruimte voor interpretatie en subjectiviteit is. Daaruit vloeit een gebrek aan volledigheid en uniformiteit voort, aangezien de meldingsplicht kan worden begrepen als zijnde enkel van toepassing op de ernstigste feiten (wapengebruik, aantasting van de fysieke integriteit) of vanuit een ruimer toepassingsgebied kan worden bekeken (en ook, in verschillende mate, de aanwending van dwang en geweld omvat).

261. Deze onduidelijkheid blijft bestaan ondanks de verspreiding van de nota 2020/5310 van de Commissaris-generaal (en van het meldingsformulier F18), die niet beter omschrijft wat er moet worden verstaan onder “daden van geweld” maar zich beperkt tot de opsomming van een reeks feiten die aanleiding moeten geven tot een melding. De nota in kwestie heeft hoe dan ook geen betrekking op de lokale politie (ook al hebben een aantal zones zich laten inspireren door het formulier F18 van de federale politie) en er bestaat geen richtlijn waarin de inhoud van de GPI 62 wordt verduidelijkt voor de geïntegreerde politie in haar geheel.

262. Dit gebrek aan volledigheid en uniformiteit in de GPI 62-meldingen kan ook een probleem van representativiteit veroorzaken, in die zin dat de meldingen die DGR ontvangt slechts een klein deel van de geweldsincidenten omvatten, met alle gevolgen van dien voor de kwaliteit van de uitgevoerde analyses.

263. Daarenboven is de manier om de GPI 62-meldingen te doen, door het invullen van formulieren en soms ook verslagen waarin het relaas wordt gedaan van de incidenten, tijdrovend omdat ze vraagt om een bijkomende taak te vervullen. Deze werklast verklaart trouwens grotendeels de keuze van sommige zones om de meldingen te beperken tot de ernstigste feiten. Dat de incidenten moeten worden gemeld volgens twee verschillende kanalen, met name de GPI 62 en MISI, levert ook problemen op.

264. Gesteld dat de meeste geweldsincidenten het voorwerp uitmaken van een GPI 62-melding, kan men zich bovendien vragen stellen bij de capaciteit van de bevoegde diensten van de federale politie om deze informatie te verwerken. Binnen DGR wordt een nieuwe structuur op poten gezet, ter vervanging van de cel "Gevaarsituaties", maar niets garandeert dat die structuur beschikt over voldoende personeelsleden om een groter aantal meldingen te analyseren.

265. Het probleem van het gebrek aan definitie van het begrip geweld rijst ook voor de MISI-meldingen, in elk geval wanneer de selectie van het veld "geweld door" of "geweld tegen" de politie manueel moet worden uitgevoerd (dit wil zeggen in de gevallen waarin deze selectie niet automatisch gebeurt in het ISLP- of FEEDIS-programma, op basis van de koppeling met een aantal rubrieken die meer bepaald gelinkt zijn aan het type feit en aan de hoedanigheid van de dader en het slachtoffer).

266. Hoewel de werklast die gepaard gaat met de MISI-meldingen niet *a priori* een zorg is, omdat zij worden gedaan via het ISLP- of FEEDIS-systeem tijdens de registratie van de processen-verbaal, blijven de mogelijkheden om de op die manier vergaarde informatie te verwerken toch erg beperkt voor zover het niet de bedoeling is om de contextelementen die in de processen-verbaal voorkomen over te nemen. De gemaakte analyse is dus hoofdzakelijk kwantitatief (statistieken) en niet kwalitatief. De directie DRI van de federale politie waar deze gegevens statistisch worden verwerkt merkt op dat de verdere kwalitatieve analyses van de gegevens dienen te gebeuren door CGWB en ANPA, die daartoe bijkomende gegevens kunnen opzoeken in de processen-verbaal, waartoe deze diensten evenwel geen directe toegang hebben. Bij CGWB werd dan weer opgemerkt dat ze de MISI-gegevens niet verwerken en ze er weinig kunnen mee doen, gezien het ontbreken van contextgegevens.

267. Met betrekking tot de MISI-meldingen worden er door DRI rapporten 'melding van incidenten i.v.m. geweld tegen en door politieambtenaren' opgemaakt. Deze rapporten zijn evenwel zeer summier en zijn niet eenduidig te interpreteren. In een nota van de federale politie van 2020 wordt vermeld dat

dankzij MISI elke politiedienst zijn eigen statistieken kan opstellen en zijn eigen kwantitatieve en kwalitatieve analyses kan uitvoeren, en dat deze statistieken bovendien zeer nuttig zijn om de gewelddaden tegen of door politieagenten te analyseren, de omvang van het probleem te duiden om de nodige acties te ondernemen en om te antwoorden op parlementaire vragen over de werking van de politiediensten. Uit de bevraging van 11 politiezones blijkt evenwel dat er maar in 2 zones een verdere concrete aanwending gebeurt van de MISI-gegevens.

268. In het kader van het onderzoek werd ook toegelicht dat bij de ontwikkeling van de MISI-registratietool de uitgangspunten waren dat het doen van de meldingen een minimale impact moest hebben op de systemen, een minimale impact moest hebben voor de medewerkers op het terrein en er geen dubbele vatting van de informatie mocht gebeuren. Mogelijk zijn deze uitgangspunten gerespecteerd, maar de geproduceerde statistieken dragen om de voormelde redenen weinig bij tot de beeldvorming en fenomeenanalyse inzake geweld door en geweld tegen de politie. Nochtans was het bij de opstart van MISI blijkbaar de bedoeling te komen tot een instrument dat een toegevoegde waarde zou creëren voor de meldingen in het kader van de omzendbrief GPI 62.

269. Uit de voormelde vaststellingen komt naar voor dat er momenteel fundamentele problemen zijn die een correcte melding en analyse van incidenten in het kader van de omzendbrief GPI 62 en MISI hypothekeren. Nochtans wordt in de recente omzendbrief GPI 100 van 2022 betreffende het gebruik van geweld tegen leden van de geïntegreerde politie gewezen op het belang van een correcte toepassing van de meldingen in het kader van de omzendbrief GPI 62 en MISI.

4.2 Klachten betreffende geweld door de politie

270. Het Comité P en de AIG ontvangen en onderzoeken klachten over de politie waaronder klachten waarbij er sprake is van geweld. De politiediensten, zowel de federale politie als de lokale politiezones, ontvangen eveneens klachten over hun medewerkers. Naast een eigen klachtenbeheer in het kader van de omzendbrief CP3 betreffende de organisatiebeheersing, hebben zij ook de verplichting om aangiften en klachten die ze hebben ontvangen (en de afhandeling ervan) te melden aan het Comité P en de AIG. Daartoe werd destijds (2008) de zogenaamde KLFP-databank ontwikkeld waarin deze meldingen konden gebeuren. Deze databank heeft echter functionele beperkingen en er zijn aanwijzingen van onderrapportage van de klachten door de politiediensten.

271. Deze KLFP-databank is daarenboven niet gekoppeld aan de applicaties waarmee het Comité P en de AIG de klachten en aangiften opvolgen die ze zelf behandelen. Er is momenteel dan ook geen gemeenschappelijke databank inzake klachten waarop het Comité P, de AIG en de politiediensten zijn aangesloten. Dit heeft tot gevolg dat een globaal beeld inzake klachten die (onder meer) verband

houden met geweld door de politie, alsook het beheer en de opvolging van die klachten, ontbreekt.

4.3 Tucht

272. In de organieke wet op het Comité P is ook voorzien dat de bevoegde tuchtrechtelijke (politie)overheden het Comité P maandelijks omstandig op de hoogte brengen van een tucht- of ordemaatregel die is uitgesproken tegen een lid van een politiedienst. Dit kan verband houden met het gebruik van geweld. Ook deze informatieplicht wordt niet steeds gerespecteerd, waardoor het Comité P ook op dit vlak niet over betrouwbare cijfers beschikt.

273. De voorzitter van het Comité P staat ook vermeld – via de minister van Binnenlandse Zaken – als bestemmeling van een jaarverslag met betrekking tot een gegevensbank inzake tucht bij de politiediensten, waarin bepaalde gegevens inzake de genomen tuchtbeslissingen zouden worden opgenomen. De voorzitter van het Comité P ontvangt deze jaarverslagen evenwel niet.

4.4 Misdrijven – veroordelingen

274. Aanwijzingen of vaststellingen van gebruik van geweld door de politie en geweld tegen de politie die een misdrijf uitmaken moeten met een proces-verbaal aan de procureur des Konings worden gemeld. Burgers kunnen ook rechtstreeks bij de procureur des Konings of de onderzoeksrechter een klacht indienen bij geweld door de politie. Desgevallend volgt er een onderzoek, wordt er vervolging ingesteld en leidt dit tot een veroordeling. Statistische analyses op het niveau van het Openbaar Ministerie en het College van de Hoven en Rechtbanken zouden kunnen bijdragen aan een meer globaal beeld van het geweld door de politie en het geweld tegen de politie.

275. Uit de bevraging van het College van procureurs-generaal komt evenwel naar voor dat het op basis van de informaticatoepassing die momenteel op het niveau van de parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg wordt gebruikt niet mogelijk is om ter zake betrouwbare statistieken op te stellen. Ook het College van de Hoven en Rechtbanken beschikt niet over voldoende specifieke statistieken inzake geweld door en tegen de politie. En ook de Dienst voor het Strafrechtelijk beleid van de FOD Justitie beschikt niet over dergelijke statistieken.

276. Los van de statistische verwerking van dergelijke informatie bij de gerechtelijke diensten is in de organieke wet op het Comité P voorzien dat het Openbaar Ministerie de voorzitter van het Comité P op de hoogte brengt telkens als tegen een lid van een politiedienst een opsporingsonderzoek of een gerechtelijk onderzoek wordt ingesteld wegens een misdaad of wanbedrijf, dus ook wanneer dit mogelijk onrechtmatig geweld betreft. In deze wet is tevens voorzien dat een kopie van de vonnissen en arresten betreffende misdaden en

wanbedrijven begaan door leden van de politiediensten aan het Comité P wordt overgemaakt. Deze informatieplicht wordt evenwel regelmatig vergeten, waardoor het Comité P geen volledig beeld ter zake kan schetsen.

4.5 Welzijnswetgeving

277. In het kader van de welzijnswetgeving kunnen incidenten van geweld tegen de politie desgevallend als een arbeidsongeval worden beschouwd en is daarbij een meldingsprocedure voorzien bij de preventieadviseur of de dienst voor preventie en bescherming op het werk. Daarbij dient evenwel te worden opgemerkt dat er bij de geïntegreerde politie inzake arbeidsongevallen evenveel afzonderlijke informatiestromen zijn als er werkgevers zijn, namelijk de federale politie en elke lokale politiezone, wat een globale beeldvorming op basis van deze data bemoeilijkt.

278. Wat de federale politie betreft, is deze meldingsprocedure nog niet gedigitaliseerd en zit de informatie inzake arbeidsongevallen nog verspreid over een aantal betrokken actoren, waardoor het niet evident is om snel te komen tot bruikbare statistieken.

279. In de omzendbrief GPI 100 wordt ook verwezen naar de mogelijkheid dat personeelsleden die slachtoffer zijn van gewelddaden dit ook aan hun werkgever kunnen melden via het register van feiten van derden. Wat de federale politie betreft, stelt CGWB vast dat het aantal dergelijke meldingen, ondanks sensibiliseringscampagnes, zeer gering is. Dat is ook het geval in de bevraagde lokale politiezones. Deze meldingsprocedure blijkt weinig gekend en blijkbaar zijn de medewerkers ook niet altijd overtuigd van de meerwaarde van deze bijkomende administratieve taak.

4.6 Afsluitend…

280. In het algemeen kan er dus, op basis van de bestaande tools, op dit ogenblik onmogelijk een volledig beeld van de problematiek van geweld door de politie en geweld tegen de politie worden geschetst.

5. Eindbeschouwingen

5.1 Aangaande de melding van (veiligheids)incidenten

281. Wat de melding van (veiligheids)incidenten betreft, worden, om tegemoet te komen aan de voormelde problemen, door respondenten in het kader van het onderzoek *grosso modo* twee mogelijke verbetertrajecten voorgesteld.

282. In een eerste benadering worden voorstellen gedaan om de voormelde bestaande procedures (meldingen GPI 62 – MISI) te verbeteren, onder meer door uit te klaren wat er moet worden gemeld, door de formulieren te uniformiseren

en (verder) te digitaliseren, door contextinformatie toe te voegen en door meer personeelsleden in te zetten voor de verwerking. Daarbij wordt dan wel gewezen op de praktische haalbaarheid wat betreft de werklast zowel inzake rapportering als inzake verwerking van de informatie.

283. In een tweede benadering wordt voorgesteld om een nieuw uniform digitaal gebruiksvriendelijk meldingssysteem in te voeren dat de bestaande systemen vervangt. De AIG pleit voor een dergelijk digitaal platform dat de betrokken personen moet toelaten de informatie betreffende een incident te coderen, de hiërarchie moet toelaten deze melding te valideren en de verschillende instanties die belast zijn met aspecten van interne controle (CGWB, preventieadviseur, ANPA, ...) kennis te laten nemen van een nieuwe melding. Ook de directie CGWB van de federale politie heeft een voorstel gedaan om te werken aan een dergelijk meldingssysteem, maar dat werd niet aanvaard.

5.2 Aangaande de klachten

284. Wat de klachten inzake geweld door de politie betreft, heeft de AIG in 2021 aanbevolen om een nieuw uniek invalspunt voor klachten te creëren. In 2022 werd bij de Kamer van volksvertegenwoordigers een wetsvoorstel ingediend tot invoering van een dergelijk uniek portaal bij het Comité P en een uniform klachtenreglement voor het indienen van klachten en aangiften over de politie. Dit wetsvoorstel – in het kader waarvan ook het Comité P een positief advies aan de bevoegde Kamercommissie heeft overgemaakt – is nog in behandeling. Een dergelijk uniek klachtenportaal zou het Comité P in staat moeten stellen om volledige en geactualiseerde gegevens te verkrijgen over het aantal klachten tegen de politie, het soort klachten, de dienst die ze heeft behandeld en het gevolg dat eraan werd gegeven om zo tot een betrouwbaar beeld te kunnen komen van de werking van de politiediensten en van de problemen die zich daar voordoen.

5.3 Aangaande de informatieverwerking in het kader van de processen-verbaal op het niveau van de parketten

285. Wat de informatieverwerking in het kader van de processen-verbaal op het niveau van de parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg betreft, werd door het College van procureurs-generaal in het kader van het onderzoek vermeld dat er een werkgroep is opgericht die onder meer tot doel heeft na te gaan om de in de MISI-applicatie geregistreerde gegevens te gebruiken om de statistische gegevens op parketniveau te verfijnen en om de verschillende tekortkomingen weg te werken.

5.4 Aangaande arbeidsongevallen

286. Wat de arbeidsongevallen en de meldingen in het kader van het register van feiten van derden betreft, heeft CGWB in 2022 twee projectvoorstellen

gedaan om te onderzoeken hoe deze meldingsprocedures kunnen worden gedigitaliseerd, en wat de feiten van derden betreft, hoe deze meldingsprocedure kan worden geïntegreerd in de MISI-applicatie. Deze voorstellen werden evenwel niet verder uitgewerkt[123]. Daarbij dient nog te worden opgemerkt dat inzake arbeidsongevallen en het register feiten van derden, deze meldingen kaderen binnen de regelgeving inzake welzijn op het werk. Elke werkgever – hier de federale politie en elke afzonderlijke politiezone - heeft daarbij zijn eigen verantwoordelijkheden, onder meer inzake meldingskanalen en opvolging.

5.5 In algemene zin

287. Ten slotte kan in algemene zin worden opgemerkt dat indien men wil komen tot een goede beeldvorming en fenomeenanalyse van zowel geweld door de politie als geweld tegen de politie, men ervoor moet zorgen dat twee essentiële voorwaarden vervuld zijn.

288. In eerste instantie is er nood aan uniforme definities van wat er precies moet worden verstaan onder geweld door en geweld tegen de politie. Indien niet alle betrokkenen dezelfde begripsinvulling hanteren, kan geen enkel verbeteringsproject succesvol zijn.

289. De tweede voorwaarde heeft te maken met het invoeren van performantere procedures die correct worden toegepast. Dit vergt een geëngageerde inzet van voldoende mensen, middelen en tijd.

[123] Dit heeft volgens CGWB te maken met het feit dat DRI al veel andere prioritaire projecten heeft.

6. Afkortingen

AIG	Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie
ANPA	Académie de police nationale - Nationale Politieacademie
Art.	Artikel
BBE	Bijzondere Bijstandseenheid
BS	Belgisch Staatsblad
CAT	Committee Against Torture
Cf.	Conferatur
CG	Commissaris-generaal
CGWB	Interne directie voor preventie en bescherming op het werk van de federale politie
COC	Controleorgaan op de politionele informatie
COL	Omzendbrief van het College van procureurs-generaal
CP	Community Policing
CSV	Comma-separated values
DAO	Directie van de operaties inzake bestuurlijke politie
DGR	Algemene directie van het middelenbeheer en de informatie
DRI	Directie van de politionele informatie en de ICT-middelen
DRP	Directie van het personeel
EDS	Excited Delirium Syndrome
FEEDIS	Feeding Information System
FOD	Federale overheidsdienst
GPI	Geïntegreerde politie - Police intégrée
HRM	Humanresourcesmanagement
ISLP	Integrated System for Local Police
KB	Koninklijk besluit
KLFP	Klachtenformulier - Formulaire de Plainte
MISI	Melding van Incidenten – Signalement des Incidents
OBP	Officier van bestuurlijke politie
PAB	Peloton Anti-Banditisme

PBM	Persoonlijke beschermingsmiddelen
PDCA	Plan Do Check Act
PV	Proces-verbaal
PZ	Politiezone
RETEX	Return of Experience
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats
UN	United Nations
VCLP	Vaste Commissie van de Lokale Politie
ZDP	Zonale dispatching